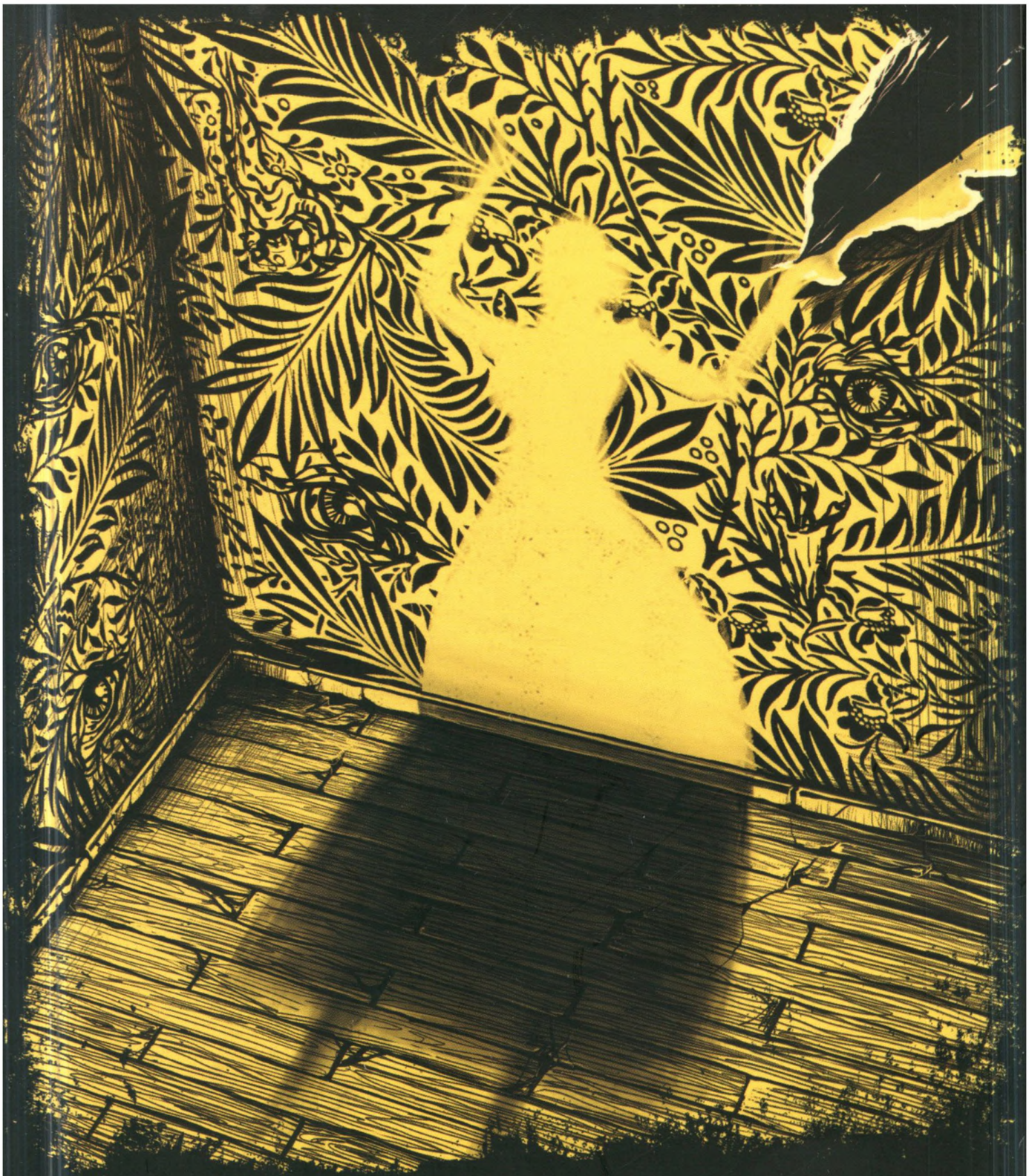

karanlık kitaplık

CHARLOTTE PERKINS GILMAN

sarı duvar kâğıdı

ithaki

▽

"*Sarı Duvar Kâğıdı*, yazılmış en güzel ve en güçlü korku öykülerinden biri."

—*Alan Ryan*

△

Feminist bilinçle yazan Amerikalı ilk yazar olarak kabul edilen, *Kadınlar Ülkesi*'nin yazarı Charlotte Perkins Gilman, "Sarı Duvar Kâğıdı"nda eşiyle birlikte, kendisinin "perili ev" diye tanımladığı bir malikâneye taşınan ve odasındaki sarı duvar kâğıdını saplantı haline getiren isimsiz kadın karakterinin başından geçen gerilimli bir öyküyü anlatıyor. Toplumsal cinsiyet, delilik, evlilik ve özgürlük gibi meseleleri tüyler ürperten bir hayalet hikâyesiyle birleştiren "Sarı Duvar Kâğıdı", yazıldığı günden beri en çok tartışılan ve incelenen korku eserlerinden. Doris Lessing, Toni Morrison ve Alice Walker gibi yazarları etkilemiş bir klasik.

Bu cilt ayrıca yazarın "Ben Cadıyken", "Büyük Morsalkım" ve "Sallanan Sandalye" isimli korku öykülerini de içeriyor.

Duvarda gezinen bir şeyler var...
Hayır, birisi var...

Çeviren: Sevda Deniz Karali

ithaki

www.ithaki.com.tr

/ithakiyayinlari

CHARLOTTE PERKINS GILMAN

1860'da doğan Gilman döneminin önde gelen feminist aktivist ve sosyologlarından biri olmasının yanı sıra roman, öykü, şiir ve deneme yazarıydı. Sıradışı yaşam tarzı ve ütopik feminist ideolojisiyle kendisinden sonra gelen feministler için önemli bir emsal teşkil etti. Gilman, feminist ütopyanın en önemli eserlerinden *Kadınlar Ülkesi*'nin de yazarıdır.

Sarı Duvar Kâğıdı

Charlotte Perkins Gilman
Orijinal Adı: *The Yellow Wallpaper*

İthaki Yayınları - 1565
Karanlık Kitaplık - 23

Dizi Editörü: *Alican Saygı Ortanca*
Yayıma Hazırlayan: *Emre Aygün*
Düzelti: *Ömer Ezer*
Kapak Tasarımı ve İllüstrasyonu: *Hamdi Akçay*
Grafik Uygulama: *Hamdi Akçay*
1. Baskı, Ekim 2019, İstanbul

ISBN: 978-605-7762-30-6

Sertifika No: 11407

Türkçe Çeviri © Sevda Deniz Karali, 2019
© İthaki, 2019

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin tescilli markasıdır.
Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6 Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com
Sertifika No: 40200

karanlık kitaplık

Charlotte Perkins Gilman

Sarı Duvar Kâğıdı

Çeviren
Sevda Deniz Karali

ithaki

İÇİNDEKİLER

SARI DUVAR KÂĞIDI'NI NEDEN YAZDIM?
7

SARI DUVAR KÂĞIDI
9

BEN CADIYKEN
31

BÜYÜK MORSALKIM
45

SALLANAN SANDALYE
55

Sarı Duvar Kâğıdı'nı Neden Yazdım?

Bu soruyu pek çok ama pek çok okur sordu bana. Bu öykü 1891 yılında *New England Magazine'de* ilk çıktığında Bostonlı bir doktor *The Transcript'*te bir eleştiri yazısı kaleme almıştı. Yazısında, okuyan herkesi delirtebileceğinden böyle bir öykünün yazılmaması gerektiğini söylemişti.

Sanırım Kansaslı başka bir doktor ise bana yazdığı mektupta bu öykünün, gördüğü en iyi delilik başlangıcı tanımı olduğunu söylemiş ve özür dileyerek, böyle bir şey tecrübe edip etmediğimi sormuştu.

Öykünün öyküsü tam olarak şöyle:

Yıllarca melankoliye ve ötesine kadar uzanan ağır, sürekli bir sinir bozukluğu yaşadım. Bu sorunun yaklaşık üçüncü yılını yaşarken içimde yürekten bir inanç ve biraz olsun umutla ülkenin en iyisi olduğu bilinen ünlü bir sinir hastalıkları uzmanına gittim. Bu bilge adam bana yatak istirahati verdi, ki hâlâ sağlıklı olan bir beden bu istirahate iyi tepki verince uzman derhal hiçbir şeyim olmadığı kanısına vardı ve "olabildiğince uzak bir yerde olabildiğince sıradan bir ev hayatı" yaşamamı, "günde en fazla iki saatimi fikirsel eylemlerle geçirmemi" ve "bir daha asla kaleme ya da fırçaya sarılmamamı" öğütleyerek beni eve gönderdi. Yıllardan 1887'ydi.

Eve gittim, üç ay boyunca bu öğütlere uydum ve zihinsel yıkımın öyle sınırına geldim ki ötesini görebiliyordum.

Geriye kalan fikir kalıntılarımı kullanarak ve arif bir arkadaşımın da yardımıyla bu ünlü uzmanın öğütlerini bir kenara bıraktım

ve yeniden çalışmaya başladım; her insanın hayatında olan, içinde neşeyi de gelişimi de hizmeti de barındıran, yokluğunda insanı bir yoksula, bir parazite dönüştüren çalışmaya döndüm ve nihayetinde gücümün bir kısmını geri kazandım.

Bu denli sınırdan dönmüş olmanın verdiği anlaşılabilir mutlulukla, idealimi gerçekleştirmek amacıyla (hiçbir şekilde halüsinasyon görmedim ya da duvar desenlerimle hiçbir alıp veremediğim olmadı) *Sarı Duvar Kâğıdı*'nı yazdım ve bir kopya da beni neredeyse delirten doktora gönderdim. Ama o bunu asla kabul etmedi.

Bu küçük kitap psikologlar tarafından karşılık gördü ve bir edebiyat türünün iyi bir örneği hâline geldi. Bildiğim kadarıyla bir kadını benzer bir sondan bile kurtardı; öyle korkutucu bir durumdaydı ki kadın, ailesi onun normal hayatına geri dönmesine müsaade etti ve kadın nihayetinde iyileşti.

Fakat bu kitabın en güzel sonucu şu: Birkaç yıl sonra bu harika uzmanın arkadaşlarına, *Sarı Duvar Kâğıdı*'nı okuduktan sonra sinir zayıflığına yönelik tedavisini değiştirdiğini itiraf ettiğini duydum.

Bu öykü insanları delirtsin diye değil, delirmekten kurtarsın diye yazıldı ve işe yaradı da.

—Charlotte Perkins Gilman
Ekim 1913

Sarı Duvar Kâğıdı

John'la ben gibi sıradan insanların yazlık olarak eski aile konağı kiraladığı çok nadir görülür.

Sömürgecilere ait bir malikane denebilirdi buraya ya da miras yoluyla aktarılmış bir mülk. Bana kalsa perili bir köşk der, romantik üslubun doruk noktalarına ulaşırdım ama bu da hayattan çok şey beklemek olurdu tabii!

Yine de bu evde tuhaf bir şeylerin olduğunu belirtmekten çekinmiyorum.

Yoksa neden bu kadar ucuza kiralasınlar? Ayrıca neden bu kadar uzun süre kiracısız kalmış olsun?

John bana gülüyor tabii ama evlilik bu, olur böyle şeyler.

John son derece pratik biridir. İnançla işi olmaz, batıl inançtan ölesiye korkar, hissedilemeyen, görülemeyen ya da hesaplanamayan şeylerden konu açıldığında açık açık alay eder.

Bir doktordur John ve *belki de* –(tabii ki bunu kimselere söyleyemem normalde ama sonuçta cansız bir kâğıt bu ve kafamı da çok güzel boşaltmama yarıyor doğrusu)– *belki de* daha hızlı iyileşmememin sebeplerinden biri de budur.

Neden biliyor musunuz? Çünkü hasta olduğuma inanmıyor!

Böyle bir durumda insan ne yapabilir ki?

Yüksek mevkide bir doktor, hem de o kişinin kocası, arkadaşlarına ve akrabalarına karısının hiçbir ciddi sorunu olmadığını, yalnızca geçici sinirsel depresyon –hafif isterik bir eğilim– yaşadığını söylüyorsa insan ne yapabilir ki?

Erkek kardeşim de doktor, o da yüksek mevkide ve o da aynı şeyi söylüyor.

O yüzden fosfat alıyorum ya da fosfit, hangisiyse işte, kuvvet ilacı içiyorum, seyahatlere çıkıyorum, hava alıyorum. İyileşene kadar "çalışmam" tamamen yasak.

Aslına bakarsanız, ben onların fikirlerine katılmıyorum.

Aslına bakarsanız, hayatıma heyecan ve değişim katabilecek bir işin bana faydası dokunacağına inanıyorum.

Ama ne yaparsınız?

Bir süre onlara rağmen yazmıştım aslında; ama *gerçekten* yordu beni – yazdığımı gizleme çabasıydı yoran tabii, aksi hâlde ağır bir muhalefetle karşılaşırdım çünkü.

Bazen düşünüyorum, diyorum ki bu durumdayken daha az muhalefete maruz kalmış olsaydım, daha çok çevrem ve uyarıcım olsaydı – ama John yapabileceğim en kötü şeyin durumumu düşünmek olduğunu söylüyor, ki bunun beni gerçekten kötü hissettirdiğini de itiraf etmeliyim.

O yüzden bu konuyu bir kenara bırakıp evden bahsedeceğim.

Dünyanın en güzel yeri denebilir buraya! Son derece sakin, yolun gerisinde, en yakın köyden beş kilometre kadar uzakta. Kitaplarda anlatılan İngiliz evlerini anımsatıyor bana çünkü burada da çitler, duvarlar, kilitlenebilen koca koca kapılar ve bahçıvanlar ya da diğer çalışanlar için küçük küçük bir sürü ayrı ev var.

Hele bahçe *şahane*! Hayatımda böyle bahçe görmedim ben; geniş, gölgeli, keskin kenarlı yollar, kenarlarında üzümlerle kaplı, altı banklı uzun çardaklar.

Birkaç sera da vardı aslında ama hepsi yıkık dökük şimdi.

Yasal bir sorun yaşanmış sanırım, mirasçılarla ya da eş mirasçılarla alakalı bir durum olsa gerek; her neyse, ev yıllardır boş duruyordu işte.

Korkarım bu durum da ruhaniliğimi harekete geçirmiş olabilir; ama umurumda değil, bu evde tuhaf bir şeyler var, hissedebiliyorum.

Bunu ayın gökyüzünde ışıdığı bir akşam vakti John'a da söyle-

dim aslında ama hissettiğim şeyin *cereyandan* olduğunu söyleyip pencereyi kapattı.

Bazen John'a çok kızıyorum. Eskiden hiç bu kadar duygusal olmadığıma eminim. Sanırım bu sinirsel durumumdan oluyor hepsi.

Ama John eğer böyle hissediyorsam kendimi kontrol etmeye çalışmaktan vazgeçmem gerektiğini söylüyor; bu yüzden kendimi kontrol edeceğim diye debelenip duruyorum, –en azından onun yanındayken yani–, bu da beni çok yoruyor.

Odamızı hiç sevmiyorum. Alt kattakilerden birini istemiştim ben aslında; verandaya açılan, eski tarz perdeleri, penceresinde güller olan odalardan birini ama John kabul etmedi.

Sadece bir tane penceresi varmış, ayrıca iki yatağın sığabileceği kadar geniş değilmiş. Başka yere geçecek olsa bile yakınlarda başka oda yokmuş.

Çok düşünceli ve sevgi dolu biridir, özel olarak yönlendirilmeksizin hareket dahi etmeme de pek müsaade etmez.

Her günün her saati için belirli bir programım mevcut; John bütün işleri kendi hallediyor, bu yüzden vaktimi yeteri kadar değerlendiremezsem kendimi nankör hissediyorum.

Buraya benim için, harika bir şekilde dinlenip bol bol oksijen alabileyim diye geldiğimizi söylemişti. "Egzersiz, gücüne bağlıdır, hayatım," demişti, "yemek ise iştahına; ama oksijeni her an alabilirsin." Bu yüzden evin en üst katındaki çocuk odasına yerleştik.

Kocaman, havadar bir oda burası, neredeyse tüm katı kaplıyor, her yöne bakan pencereleri var, oksijenle ve gün ışığıyla dolu. Öncelikle çocuk odası olarak, ardından da oyun odası ve spor odası olarak kullanılmış sanıyorum çünkü pencerelerde çocuklar için yapılan parmaklıklardan takılı ve duvarlarda halkalar ve benzeri şeyler var.

Boya ve duvar kâğıdı, burasını sanki bir erkek okuluymuş gibi gösteriyor. Yatağımın başında, iki kolumun uzunluğunda bir bölümü yırtılmış –duvar kâğıdının yani–, ayrıca odanın öteki ucunda yere yakın bir bölümünde de kocaman bir yırtık var. Hayatımda böyle bir duvar kâğıdı görmedim.

Bütün sanatsal günahları işleyen o karman çorman, gösterişli duvar kâğıtlarından.

Takip etmeye çalışan insanın gözünü yanıltacak kadar sıkıcı, sinir bozucu derecede göz alıcı, incelenmeyi gerektiren bir şey. Bu sıkıcı ve kararsız kıvrımları takip ettiğinizde ise bir noktada ansızın intihar ediyorlar – aşırıya kaçan şekillerde eğilip bükülüveriyor, daha önce görülmemiş çelişkilerle kendilerini mahvediyorlar.

Renk çok itici, hatta mide bulandırıcı; cansız, pis bir sarı renkte ve ne tuhaftır ki ağır ağır dönen güneş ışığından da solmuş durumda.

Bazı yerleri sıkıcı fakat cırtlak bir turuncu renkte, bazı yerlerse hastalıklı bir kükürt sarısına çalıyor.

Çocukların bu duvar kâğıdından nefret etmesine şaşmamalı! Bu odada çok uzun kalırsam benim de nefret edeceğim kesin.

John geliyor, bunları ortadan kaldırsam iyi olur; tek kelime bile yazmamdan nefret ediyor.

İki haftadır buradayız ve o ilk gün haricinde daha önce hiç yazı yazmak gelmemişti içimden.

Şu an bu iğrenç çocuk odasında, pencerenin kenarında oturuyorum ve dilediğim kadar yazmamı engelleyecek hiçbir şey yok, güçsüzlüğüm hariç tabii.

John tüm gün yok, hatta ciddi bir vakayla karşılaştığında bazı geceler bile evde olmuyor.

Neyse ki benim vakam ciddi değil!

Fakat bu sinirsel sorunlarımın beni korkunç derecede depresifleştirdiğini itiraf etmeliyim.

John gerçekte ne kadar acı çektiğimi bilmiyor. Acı çekmem için bir *sebep* olmadığını biliyor, bu da onu tatmin ediyor.

Tabii sadece sinirimden söylüyorum bunu. Hiçbir görevimi yerine getirememek içime öyle dert oluyor ki!

John'a yardımcı olmak istemiştim, gerçekten dinlenmek, rahatlamak istemiştim ama daha şimdiden iyice yük olmaya başladım ona!

Üzerimi giymek, oyalanmak, bir şeyleri düzenlemek gibi, yapabildiğim bu yegâne şeyleri yapmanın bile ne büyük çaba gerektirdiğine inanamazsınız.

Ne şans ki Mary, bebeğe çok iyi bakıyor. Ah, öyle sevimli bir bebek ki!

Yine de yanında *olamıyorum*, çok geriliyorum.

Sanırım John hayatında hiç gerilmemiştir. Bu duvar kâğıdı konusunda öyle gülüyor ki bana!

Başta duvar kâğıdını değiştirmeyi düşünmüştü aslında ama sonra bu durumun beni alt etmesine izin verdiğimi, bir sinir hastasının böyle kaprislere izin vermesinin yapılacak en kötü şeylerden olduğunu söyledi.

Dediğine göre duvar kâğıdını değiştirttikten sonra bu sefer bu gülle gibi yatak başlığını değiştirtmek istermişim, sonra demir parmaklıklı pencereleri, ondan sonra merdivenlerin başındaki kapıyı, vesaire vesaire.

"Bu ev sana iyi geliyor, biliyorsun," dedi bir keresinde, "ve doğrusunu istersen, hayatım, üç aylık kiraladığımız bir evi yenilemeyi de pek istemiyorum."

"O zaman alt kata inelim," dedim, "aşağıda çok güzel odalar var."

Beni kollarına alıp onun küçük aptalı olduğumu söyledi ve ben istedikten sonra mahzene bile taşınabileceğini, hatta orayı olduğu gibi beyaza bile boyattırabileceğini söyledi.

Ama yatak konusunda haklıydı da bir yandan, pencereler ve diğer şeyler konusunda da.

Sonuçta her insanın isteyeceği havadar ve rahat bir oda burası, ayrıca tabii ki sırf bir kapris yüzünden onu rahatından edecek de değilim.

Bu koca odayı bayağı bir sevmeye başladım aslına bakarsanız, o korkunç duvar kâğıdı hariç tabii.

Pencerelerden birinden bahçeyi, o esrarengiz, derin gölgeleri olan çardakları, isyan eder gibi yayılmış eski tarz çiçekleri, çalılıkları ve budanmış ağaçları görebiliyorum.

Başka bir pencereden ise hoş bir körfez manzarası ve mülke ait

küçük, özel bir iskele gözüküyor. Evden oraya uzanan çok güzel, gölgelik bir patika var. Bu patikalarda ve çardaklarda insanların yürüdüğünü tasavvur ediyorum hep fakat John bu hayallere kesinlikle kapılmamam gerektiğine dair beni uyarıyor. Hayal gücüm ve hikâye uydurma yeteneğim sinirsel zayıflığımla bir araya gelince her türlü uç hayallere kapılmamın mümkün olduğunu fakat benim irademi ve sağduyumu kullanarak bu eğilimime hâkim olmam gerektiğini söylüyor. Ben de çabalıyorum işte.

Bazen düşünüyorum da, biraz olsun yazabilecek kadar iyi olsaydım en azından düşüncelerimin baskısından kurtulup rahatlayabilirdim.

Ne var ki ne zaman denesem çok yoruluyorum.

İşim hakkında ne bir öneriye ne de yoldaşa sahip olmak şevkimi kırıyor. John diyor ki ben çok iyileşince Kuzen Henry'yle Julia'yı uzun süreli bir ziyarete çağırırmışız; ama şimdi o teşvik edici insanları yanıma yaklaştıracağına yastığımın altına havai fişek koysa daha az zararlı olurmuş.

Keşke daha hızlı iyileşebilsem.

Ama bunu düşünmemeliyim. Bu duvar kâğıdı sanki üzerimde ne kötü bir etkisi olduğunu *biliyormuş* gibi bakıyor bana!

Desenin kırık bir boyun gibi sarktığı ve iki patlak gözün baş aşağı bir şekilde dik dik size baktığı, tekrar tekrar ortaya çıkan bir nokta var.

Desenin bu küstahlığına ve sonsuzluğuna resmen öfkeleniyorum. Yukarı, aşağı, yanlara doğru kıvrılıp duruyorlar; o tuhaf, bir an olsun kırpılmadan bakan gözler her yerdeler. İkisinin uzantılarının aynı olmadığı bir nokta var, o yüzden gözlerden biri diğerinden daha yukarıda, öteki daha aşağıda duruyor.

Cansız bir şeyde hiç bu kadar çok ifade görmemiştim daha önce, ki cansız şeylerin aslında ne çok şey ifade edebildiğini hepimiz biliriz. Çocukken yatağımda uzanır, boş duvarlardan ve sıradan mobilyalardan çoğu çocuğun oyuncakçı dükkânlarında bulabildiğinden çok daha fazla eğlence ve korku üretirdim kendime.

Eski çalışma masamızın tutamaçlarının ne sevecen bir göz kırpı-

şı olduğunu hatırlıyorum mesela, bir de hep çok kuvvetli bir arkadaşmış gibi duran bir sandalye vardı.

Diğer nesneler çok korkunç gelirse o sandalyenin üzerine atlayıverirsem güvende olurum diye düşünürdüm hep.

Bu odadaki mobilyalar maalesef çok uyumsuz çünkü hepsini alt katlardan taşımak zorunda kaldık. Sanırım burası oyun odası olarak kullanılırken yatak odası mobilyalarının hepsini çıkarmak zorunda kalmışlar, ki şaşırmadım da! Bu çocukların buraya verdiği zararı hiçbir yerde görmedim ben.

Daha önce dediğim gibi duvar kâğıdı yer yer yırtılmış ve duvarla iki kardeş gibi sımsıkı yapışık hâlde olduklarını düşünürsek bu çocukların içinde, azmin dışında nefret de varmış sanırım.

Zemin çizilmiş, oyulmuş ve sökülmüş durumda; alçı da yer yer kazılmış; ayrıca odada bulduğumuz tek mobilya olan bu büyük, ağır karyola sanki savaştan çıkmış gibi duruyor.

Ama bunların hiçbirini önemsemiyorum – duvar kâğıdı hariç.

John'un kız kardeşi geliyor. Çok sevecen bir kızdır, benimle de öyle ilgilidir ki! Beni yazı yazarken görmemeli.

Evi idare etme işini mükemmel, çok hevesli bir şekilde yapıyor. Eminim beni hasta edenin yazmak olduğunu düşünüyordur!

O evde yokken yazabiliyorum ama, bu pencereler sayesinde de onun ne kadar uzakta olduğunu görebiliyorum neyse ki.

Pencerelerden bir tanesi çok hoş, gölgelik, dönemeçli bir yola bakıyor, öteki ise araziye. Karaağaçlarla, kadife çayırlarla dolu çok güzel bir arazi bu.

Bu duvar kâğıdının farklı tonda bir alt deseni var, son derece de sinir bozucu bir desen çünkü yalnızca belirli bir ışıkta fark ediliyor ama o zaman bile çok net görülmüyor.

Fakat solmamış noktalarda, bir de güneş tam yerindeyse tuhaf, kışkırtıcı, şekilsiz bir şeklin o aptal, bariz ön tasarımın ardında somurttuğunu görebiliyorum.

John'un kız kardeşi merdivenlerde!

***

Evet, 4 Temmuz da geçti! İnsanlar gittiler, bense yorgunluktan ölmüş vaziyetteyim. John, başkalarıyla kısa süreli de olsa vakit geçirmemin bana iyi gelebileceğini düşündüğünden annem, Nelly ve çocukları bir haftalığına davet etmiştik.

Tabii ki ben hiçbir şey yapmadım. Artık her şeyle Jennie ilgileniyor.

Yine de çok yoruldum.

John daha hızlı toparlanmazsam sonbaharda beni Weir Mitchell'a göndereceğini söylüyor.

Ama ben o noktaya gelelim istemiyorum. Bir keresinde bir arkadaşım görünmüştü ona; adamın tıpkı John'la erkek kardeşim gibi olduğunu söylüyor. Hatta onlardan daha bile betermiş!

Ayrıca o kadar ileri gidecek hâlim de yok.

Hiçbir şey için kılımı kıpırdatamıyorum, ayrıca korkunç derecede huysuz ve sinirli olmaya başladım.

En ufak şeye bile ağlıyorum, sürekli ağlıyorum.

John buradayken değil tabii ya da herhangi biri buradayken. Yalnızca yalnızken ağlıyorum.

Bu aralar da bir hayli yalnızım. John ciddi vakalar yüzünden sık sık kasabada kalıyor, Jennie de o kadar iyi bir kızcağız ki istediğim zaman beni yalnız bırakıyor.

Bahçede biraz yürüyorum ya da o hoş patikadan iniyorum, güllerin altındaki verandada oturuyorum, bir de burada uzanıyorum işte.

Duvar kâğıdına rağmen bu odayı iyice sevmeye başladım. Belki de duvar kâğıdı *yüzünden* seviyorumdur.

Zihnimi öyle meşgul ediyor ki!

Bu hareketsiz yatakta –sanırım yatak yere çivilenmiş– uzanıyorum ve saat başı bu deseni takip ediyorum. Emin olun jimnastik kadar faydalı. Mesela alt taraftan, hiç dokunulmamış köşeden başlıyorum ve kendime bininci kez diyorum ki o amaçsız deseni bir tür son bulana kadar takip *edeceğim*.

Tasarım ilkelerinden biraz anlarım; bu desenin hiçbir yayılma, dönüşüm, tekrar, simetri kuralına ya da duyduğum herhangi kurala göre düzenlenmediğinden eminim.

Ende bir tekrar var gerçi ama başka hiçbir şey yok.

Bir noktadan bakıldığında hepsinin eni farklıymış gibi duruyor –bayağı bir Romanesk stili andıran– şişkin kavisler ve serpilen bölümler saçmalığın ayrık kolları gibi yukarı aşağı uzanıyor.

Fakat öte yandan çapraz bir şekilde birbirlerine bağlanıyorlar ve uzayan hatlar eğri dalgalar hâlinde görsel bir korku uyandırıyor, tıpkı hızla dalgalanan deniz yosunlarını takip etmeye çalışırken olduğu gibi.

Bütün bu desen aynı zamanda yatay da uzanıyor. Ya da en azından öyle görünüyor, ben de o yönde giden düzeni ayırt edebilmek için kendimi paralıyorum.

Bir de duvara friz* eklemişler, bu da kafa karışıklığına iyice katkıda bulunuyor.

Odanın bir bölümünde bu yapının neredeyse hiç bozulmadığı bir nokta var. Yansıyan ışıklar yok olduğunda ve batan güneş doğrudan üzerine vurduğunda âdeta bir ışın yayıyormuş gibi hissediyorum. Sonu gelmez tuhaflıklar ortak bir merkezin etrafında birleşiyor ve benzer yıkımlara doğru aceleyle atılıyorlar sanki.

Bu deseni takip etmek beni yoruyor. Biraz kestireceğim sanırım.

Bunları neden yazdığımı bilmiyorum.

Yazmak istemiyorum.

Yazabileceğimi de hissetmiyorum.

John'un bunu saçma bulacağını da biliyorum. Ama neler hissettiğimi ve düşündüğümü bir şekilde belirtmeliyim; çünkü bu öylesine rahatlatıyor ki beni!

Fakat sarf ettiğim efor, rahatlama hissini aşmaya başladı.

Genelde korkunç derecede tembellik yapıyorum artık, ayrıca eskisinden de çok fazla uyuyorum.

John gücümü kaybetmemem gerektiğini söylüyor ve bana balık yağı, bir sürü tonik ve başka şeyler içiriyor. Biradan, şaraptan ve kanlı etten bahsetmiyorum bile.

* Eski Yunan ve Roma yapılarında taban kirişi ile çatı arasında kalan, üzeri boydan boya kabartmalarla süslü bölüm. *–çn*

Sevgili John! Beni çok çok seviyor ve hasta görmekten nefret ediyor. Geçen gün onunla samimi ve mantıklı bir şekilde konuşmaya çalıştım, Kuzen Henry ve Julia'yı görmeye gitmeme izin vermesini ne çok istediğimden bahsettim.

Ama o gidemeyeceğimi, gitsem bile vardıktan sonra orada kalmaya katlanamayacağımı söyledi. Ben de aksini iddia edebilecek bir vaziyet sunmadım doğrusu; daha cümlemin sonu gelmeden ağlamaya başlamıştım.

Sağlıklı düşünmekte bile zorlanmaya başladım. Sinirlerim zayıfladığından sanırım.

Sevgili John beni kollarına aldı, üst kata taşıyıp yatağa yatırdı ve yanımda oturup ben dinlemekten yorulana kadar kitap okudu.

Onun canı, avuntusu, hayatta sahip olduğu tek şey olduğumu, onun hatırına kendime dikkat etmem, iyileşmem gerektiğini söyledi.

Bu durumdan kurtulmada yalnızca benim kendime yardımcı olabileceğimi, irademi kullanıp hayal gücümün kontrolden çıkmasına mani olmam gerektiğini söylüyor.

İçimi rahatlatan bir şey var ki bebek son derece sağlıklı ve mutlu; bu korkunç duvar kâğıtlı çocuk odasında kalması da gerekmiyor.

Burayı biz kullanmasak o zavallıcık kullanmak zorunda kalacaktı. Ne şanslı bir kurtuluş ama! Ben çocuğumun, böylesine hassas bir küçüğün böyle bir odada kalmasına dünyada izin vermezdim zaten.

Daha önce bunu hiç düşünmemiştim ama John'un bu odada kalmamı sağlaması aslında iyi olmuş. Sonuçta ben buraya bir bebeğin katlanabileceğinden daha kolaylıkla katlanabiliyorum.

Tabii onlara artık hiç bahsetmiyorum, akıllandım çünkü; ama bu duvar kâğıdını gözlemlemeye devam ediyorum.

Bu kâğıtta benden başka kimsenin bilmediği, kimsenin de bilemeyeceği ayrıntılar gizli.

O dış desenin ardındaki sönük şekiller günbegün daha da belirginleşiyor.

Hepsi aynı şekil aslında ama çok fazla farklı çeşidi var.

Ve sanki o desenin ardında bir kadın saklanmış, dolanıp duruyor gibi hissediyorum. Bu hiç hoşuma gitmiyor. Acaba, diyorum kendi kendime, keşke John beni buradan alıp götürse!

John'la durumum hakkında konuşmak çok zor çünkü hem çok arif biridir hem de beni çok seviyor.

Ama dün gece yine de denedim.

Ay ışığından oldu hepsi. Ayın ışığı, tıpkı güneş gibi her yanı kaplıyor.

Nefret ediyorum ondan bazen çünkü sinsice geliyor ve o ya da bu pencereden mutlaka içeri giriyor.

John uyuyordu o yüzden onu uyandırmak istemedim. Hareketsizce durup ay ışığının o dalgalı duvar kâğıdı üzerinde yansımasını seyrettim, ta ki tüylerim ürperene kadar.

Arka plandaki soluk figür, deseni sarsıyor gibi göründü, sanki kadın dışarı çıkmak istiyormuş gibi.

Usulca kalktım, kâğıdın *gerçekten* hareket edip etmediğini görmek, hissetmek için yanına gittim. Geri geldiğimde John uyanmıştı.

"Ne oldu, küçüğüm?" dedi. "Böyle dolaşma bir daha; üşüteceksin."

Konuşmanın tam vakti olduğunu düşünüp burada ilerleme kaydedemediğimi, beni buradan götürmesini istediğimi söyledim.

"Fakat hayatım!" dedi, "kontratımız üç hafta sonra bitecek, ondan önce gidebileceğimizi sanmıyorum.

"Evdeki tadilatlar henüz bitmedi, ayrıca kasabadan şu an ayrılabileceğimi de hiç sanıyorum. Elbette sağlığın tehlikede olsaydı ayrılabilirdim, ayrılırdım da ama gerçekten daha iyiye gidiyorsun, hayatım. Sen belki bunun farkında değilsin ama ben doktor olduğum için görebiliyorum. Kilo almaya başladın, yüzüne de kan geldi. Ayrıca iştahın da açıldı. Gerçekten daha az endişeleniyorum artık senin için."

"Bir gram bile almadım," dedim, "hatta verdim bile; ayrıca iştahım akşamları sen buradayken iyi olabilir ama gündüzleri sen yokken iyice kötüleşiyor."

"Canım benim!" dedi bana kocaman sarılarak; "canı ne kadar isterse o kadar hasta olur! Ama iyisi mi uyuyalım artık, bunları sabah konuşuruz."

"Gitmeyecek misin yani sabah?" diye sordum hüzünle.

"Nasıl gitmeyeyim, hayatım? Yalnızca üç hafta kaldı, sonra seninle ufak bir seyahate çıkarız, o sırada Jennie de evi hazırlar. Gerçekten, hayatım, çok daha iyisin şu an!"

"Fiziken belki–" diye başlamıştım ki hemen sustum; John doğrulup yüzünde sert, sitemkâr bir ifadeyle bana bakınca bir kelime daha edemedim.

"Hayatım," dedi, "Yalvarırım sana, benim için, çocuklarımız için, kendin için, ne olur bir daha bu fikri aklına dahi getirme. Senin tabiatında biri için öyle tehlikeli, öyle şaşırtıcı bir şey ki bu! Yanlış, aptalca bir düşünce. Bir doktor olarak söylediklerime inanmıyor musun benim?"

Tabii ki bu konu hakkında başka bir şey söylemedim, kısa süre sonra da yatmaya gittik zaten. Ondan önce uyuduğumu sandı ama uyuyamamıştım – yatakta öylece uzanıp öndeki desenle arkadaki desenin birlikte mi yoksa ayrı ayrı mı hareket ettiğini anlamaya çalıştım saatlerce.

Gün ışığında böyle bir desende bir dizi eksikliği, bir düzene aykırılık olur, ki bu da normal bir zihni sürekli olarak rahatsız eder.

Renk zaten yeterince çirkin, yeterince güvenilmez ve hatta yeterince rahatsız edici ama desenin kendisi âdeta bir işkence.

Artık ustalaştım sanıyorsun ama tam sen onu düzgünce takip ederken birden bir ters takla atıveriyor. Âdeta tokatlıyor seni, yere yığıyor, üzerinde tepiniyor. Kâbus gibi bir şey.

Dıştaki desen arabesk tarzda süslü bir şey, tıpkı bir mantarı andırıyor. Bir öbek şapkalı mantar düşünün mesela, hatta uzadıkça uzayan bir dizi mantar düşünün, her yandan tomurcuklanmış, sonsuz kıvrımlarla filizlenmiş – işte tam olarak öyle bir şey.

Yani bazen öyle tabii!

Bu duvar kâğıdının bariz bir tuhaflığı var, ki benden baka kimsenin bunu fark ettiğini sanmıyorum fakat ışıkla birlikte o da değişiyor.

Güneş doğu tarafındaki pencereden girdiğinde –o uzun, dümdüz ışını hep dikkatle seyrediyorum– duvar kâğıdı öyle bir hızda değişiyor ki inanamıyorum.

Bu yüzden sürekli olarak bu duvar kâğıdını izliyorum.

Ay ışığında ise –ay çıktığında ışığı tüm gece parlıyor– bunun aynı duvar kâğıdı olduğuna inanmak mümkün değil.

Geceleri hangi ışıkta olursa olsun, ister alacakaranlıkta ister mum ışığında ister lamba ışığında, en kötüsü de ay ışığında bu duvar kâğıdı parmaklıklara dönüşüyor! Dış deseni diyorum yani, arkadaki kadınsa olabildiğince belirgin görünmeye devam ediyor.

Uzun süre arkadaki şeyin, o soluk arka desenin ne olduğunu anlayamamıştım ama şimdi bir kadın olduğundan eminim.

Gün ışığında uslu, sessiz sakin duruyor. Sanırım onu bu kadar sakin tutan şey o desen. Öyle kafa karıştırıcı bir şey ki. Beni bile saat başı sessizliğe gömüyor.

Artık çok daha fazla uzanıyorum. John uzanmanın, olabildiğince uyumamın bana iyi geleceğini söylüyor.

Hatta her yemekten sonra beni bir saatliğine yatırma gibi bir alışkanlık edindi.

Çok kötü bir alışkanlık bence çünkü maalesef yattığımda uyuyamıyorum.

Ki bu da yalancılık gibi oluyor çünkü uyanık olduğumu onlara söylemiyorum – asla söyleyemem!

Doğrusunu isterseniz John'dan biraz korkmaya başladım.

Bazen çok tuhaf davranıyor. Jennie de anlaşılmaz bir ifadeyle bakıyor bazen.

Arada sırada, tıpkı bir bilimsel hipotez gibi, bunun duvar kâğıdından kaynaklanıyor olabileceğini düşünüyorum.

Ona baktığımı fark etmediği zamanlarda izliyorum John'u ya da son derece masum bahanelerle odasına giriyorum; birkaç kere onu *duvar kâğıd*ına bakarken yakaladım! Jennie'yi de. Hatta bir keresinde onu eli duvar kâğıdının üzerinde yakaladım.

Odaya girdiğimi fark etmemişti. Ona son derece usulca, mümkün olduğunca kendimi tutarak duvar kâğıdıyla ne yaptığını sor-

duğumda sanki hırsızlık yaparken yakalanmış gibi dönmüştü bana birden. Çok sinirlenmiş, neden onu korkuttuğumu sormuştu.

Sonra da bu duvar kâğıdının değdiği her şeyi lekelediğini, John'un da benim de bütün kıyafetlerimizin üzerinde sarı lekeler bulduğunu söylemiş, daha dikkatli olmamızı istemişti.

Son derece masum bir açıklamaydı, öyle değil mi? Ama ben o deseni incelediğini biliyorum. Yine de kararlıyım; onu ben hariç kimse çözmeyecek!

Hayat eskiden olduğundan daha heyecan verici artık. Beklediğim, uğruna sabırsızlandığım, izlediğim bir şey var çünkü. Gerçekten de iştahım iyileşti, eskisinden de daha az konuşuyorum şimdi.

John iyileşmemden öyle memnun ki! Geçen gün gülüp duvar kâğıdıma rağmen âdeta yeşermeye başladığımı söyledi.

Gülüşüne karşılık vererek konuyu kapattım. Yeşermemin duvar kâğıdı *sayesinde* olduğunu ona söylemeye hiç niyetim yoktu – gülerdi bana kesin. Hatta beni uzaklara götürmek bile isteyebilirdi.

Bu duvar kâğıdını çözmeden gitmek istemiyorum. Bir hafta daha kaldı, sanırım yeterli olacaktır.

Kendimi çok daha iyi hissediyorum! Geceleri pek uyumuyorum çünkü gelişmeleri seyretmek çok ilginç oluyor; ama gündüzleri uzun uzun uyuyorum.

Gündüz vakti çok daha yorucu ve kafa karıştırıcı oluyor.

Mantar sürekli yeni filizler veriyor, ayrıca her tarafında sarının farklı tonları beliriyor. Her ne kadar özenle çabalasam da hiçbirini takip edemiyorum.

Çok tuhaf bir sarısı var bu duvar kâğıdının. Gördüğüm bütün sarı şeyleri düşündürüyor bana – düğün çiçekleri gibi güzel olanları değil ama, pis, kötü olanları.

Farklı bir şey daha var ama bu duvar kâğıdında – bir koku var! Daha odaya ilk geldiğimizde de fark etmiştim ama havadan ve güneşten çok daha kötü gelmemişti. Şimdiyse bir haftadır hava sisli ve yağmur yağıyor ve pencereler ister açık olsun ister kapalı, koku hiç gitmiyor.

Evin her yanına da yayılıyor âdeta.

Yemek odasında süzülürken, oturma odasında beklerken, koridorlarda gizlenirken, merdivenlerde pusuya yatmış beni beklerken buluyorum onu.

Saçlarıma kadar siniyor.

Ata binmeye gittiğimde bile başımı bir anda çeviriversem o kokuyla karşılaşıyorum!

Bir de öyle tuhaf bir koku ki! Ne olduğunu, neye benzediğini çözmek için saatlerce uğraştım.

Çok kötü değildi başta – hafifti ama duyduğum en sinsi, en kalıcı kokuydu.

Bu nemli havada korkunç bir hâl aldı. Geceleri uyandığımda sanki koku üzerime çökmüş gibi hissediyorum.

Eskiden rahatsız oluyordum. Kokuya ulaşabilmek için ciddi ciddi evi yakmayı düşünmüştüm.

Artık alıştım ama. Bu kokuyu tek benzettiğim şey duvar kâğıdının *rengi*! Sarı bir koku bu sanki.

Duvarın altlarında, süpürgeliğin oralarda çok tuhaf bir iz var. Bütün odayı saran bir çember bu. Yatak hariç bütün mobilyaların arkasından geçen uzun, düz, pürüzsüz bir iz, sanki birisi üzerinden defalarca geçmiş gibi.

Acaba kim yapmış ve nasıl yapmış? Ve neden? Döndükçe dönüyor döndükçe dönüyor – başımı döndürüyor!

Nihayet bir şey keşfettim.

Geceleri sürekli değişmesini seyrederken nihayet çözdüm gizemini.

Öndeki desen *gerçekten de* hareket ediyor – etmesine şaşmamalı; arkasındaki kadın sarsıyor onu!

Bazen arkasında bir sürü kadın varmış gibi geliyor bazen yalnızca bir tane. Ve o kadın öyle hızlı hareket ediyor ki hareketinden sallanıyor öndeki desen.

Çok açık renkli noktalarda sakince duruyor kadın, gölgelik noktalardaysa parmaklıkları tutup sertçe sallıyor.

Sürekli parmaklıklara tırmanmaya çalıştığını görüyorum. Ama o desene kimsenin tırmanması mümkün değil – öyle karmaşık ki; sanırım o yüzden aralarda bir sürü kafa var.

O kafalar aralardan geçiyor, derken birden desen onları boğup baş aşağı çeviriyor, sonra gözlerin yalnızca akları görünür oluyor!

Bu kafaların üzeri kapatılsa ya da desenden çıkarılsa o kadar da kötü bir duvar kâğıdı gibi görünmeyebilirdi gerçekten.

Sanırım bu kadın gündüzleri dışarı çıkıyor!

Niye böyle düşündüğümü söyleyeyim –aramızda ama– çünkü onu gördüm!

Bütün pencerelerden görüyorum onu!

Aynı kadın, biliyorum çünkü sürekli sessizce sürünüyor etrafta, ki çoğu kadın gündüz vakti böyle sürünmez.

Onu o gölgelik uzun yolda aşağı yukarı sürünürken görüyorum. Üzümlü çardaklarda, bahçenin her yanında sürünürken görüyorum onu.

Ağaçların altındaki uzun yolda görüyorum sonra; bir araba gelecek olursa böğürtlen asmalarının altına saklanıyor.

Onu suçlamıyorum tabii ki. Gündüz vakti böyle sürünürken yakalanmak çok küçük düşürücü olsa gerek.

Ben gündüzleri sürüneceksem mutlaka kapıları kilitliyorum. Geceleri zaten yapamıyorum çünkü John görse kesin şüphelenmeye başlar.

John şu sıralar o kadar tuhaf ki onu sinirlendirmeyi hiç istemiyorum. Keşke başka bir odaya geçse! Ayrıca benden başka kimsenin o kadını geceleri dışarı çıkarmasını istemiyorum.

Bazen acaba onu bütün pencerelerden takip edebilir miyim diye merak ediyorum.

Ama ne kadar hızlı dönersem döneyim yalnızca tek bir pencereden görmeye yetişebiliyorum.

Ayrıca her ne kadar onu her zaman görebilsem de *sanırım* benim dönebildiğimden çok daha hızlı sürünüyor!

Bazen kırsalın açıklıklarında görüyorum onu, rüzgârlı bir günde bulutların gölgeleri gibi hıphızlı hareket ediyor.

***

Keşke o üstteki deseni arkadakinin üzerinden çıkarmak mümkün olsa. Ufak ufak denemeyi düşünüyorum.

Başka bir tuhaflık daha fark ettim ama bu sefer söylemeyeceğim! İnsanlara çok güvenmek iyi değil.

Bu duvar kâğıdının çıkarılmasına yalnızca iki gün kaldı. Sanırım John da farkında; bakışlarındaki ifadeden hoşlanmıyorum.

Ayrıca Jennie'ye hakkımda bir sürü ciddi soru sorduğunu duydum. O da oldukça güzel bir rapor verdi doğrusu.

Gündüzleri bol bol uyuduğumu söyledi.

John geceleri iyi uyuyamadığımı biliyor, yine de ses çıkarmadan yatıyorum.

Bana da bir sürü soru sordu, bir de çok sevgi dolu ve kibarmış gibi davrandı.

Sanki ben onun içini bilmiyorum!

Yine de üç aydır bu duvar kâğıdının altında uyuduğuna göre böyle davranmasına şaşırmamalı.

Duvar kâğıdı benim ilgimi çekiyor yalnızca ama John'la Jennie'nin gizliden gizliye onun etkisi altına girdiğinden eminim.

Yaşasın! Bugün son gün aslında ama yine de yeterli. John gece kasabada kalacak, akşama kadar da dönmeyecek.

Jennie benimle uyumak istedi –sinsi şey!– ama ben gece tek başıma şüphesiz çok daha iyi dinlenebileceğimi söyledim.

Zekice bir bahaneydi çünkü aslında yalnız falan değildim. Ay ışığı çıkar çıkmaz o zavallı şey dolanmaya, deseni sallamaya başladı. Hemen koşup ona yardım ettim.

Ben çektim o salladı, ben salladım o çekti; sabah olmadan duvar kâğıdının çoğunu sökmüştük bile.

Başıma kadar yükseklikte, odanın yarısı kadar bir kısmıydı bu.

Güneş doğunca o korkunç desenin bana gülmeye başladığını fark ettim; işte o an karar verdim: Bu işi bugün bitirecektim!

Yarın gidiyoruz. Etrafı önceden olduğu gibi bırakmak için bütün mobilyalarımı aşağı taşıyorlar.

Jennie duvara şaşkın gözlerle bakınca o iğrenç şeyden rahatsız olduğum için yaptığımı söyledim memnuniyetle.

Güldü, ona kalsa da aynı şeyi yapacağını ama benim kendimi yormamam gerektiğini söyledi.

Nasıl da açık etti kendini ama!

Ama ben burada olduğum sürece bu duvar kâğıdına kimse elini süremez – *canlarına susamadılarsa* tabii!

Beni odadan çıkarmaya çalıştı bir de – niyeti öyle belliydi ki! Ama şimdi odanın çok sessiz, boş ve temiz olduğunu, biraz daha yatıp olabildiğince uyumaya çalışacağımı söyledim; beni akşam yemeği için uyandırmamasını da tembih ettim; uyandığımda ben çağırırdım onu.

O gitti, hizmetçiler gitti, eşyalar gitti; şimdi burada yalnızca yere çivili o büyük karyola ve üzerinde bulduğumuz kanvas yatak var.

Gece alt katta yatacak, yarın da tekneyle eve döneceğiz.

Şimdi bomboş ya, odayı daha bir seviyorum.

O çocuklar nasıl da paramparça etmişler etrafı!

Karyolanın her yerinde diş izleri var!

Neyse, işe koyulmalıyım artık.

Kapıyı kilitleyip anahtarı evin önündeki yola attım.

Dışarı çıkmak istemiyorum, John gelene kadar içeri kimsenin girmesini de istemiyorum.

Şaşırtmak istiyorum onu.

Burada Jennie'nin bile bulamadığı bir halat saklı. Eğer o kadın dışarı çıkıp kaçmaya çalışırsa bağlarım onu!

Gerçi üzerine çıkacak bir şey olmadığında çok yukarı uzanamıyorum.

Bu yatak da *mümkün değil* kıpırdamıyor!

Yorulana kadar kaldırıp itmeye çalıştım, sonra o kadar öfkelendim ki köşesinden bir parçayı ısırıp koparıverdim – dişlerim acıdı ama.

Sonra uzanabildiğim her yerden söktüm duvar kâğıdını. Korkunç derecede zor yalnız, desen de bundan zevk alıyor resmen! Tüm o boğulmuş kafalar, patlak gözler, her tarafta bitmiş mantarlar alaycı çığlıklar atıyor!

Çaresizliğe kapılabilecek kadar öfkeliyim şu an. Pencereden atlamak takdire değer bir egzersiz olurdu mesela ama parmaklıklar o kadar sağlam ki deneyemem bile.

Ayrıca böyle bir şey yapmam zaten. Tabii ki yapmam. Böyle bir hareketin çok uygunsuz olduğunu ve yanlış anlaşılabileceğini biliyorum.

Pencerelerden *bakmak* bile istemiyorum – etrafta sürünen bir sürü kadın var, bir de öyle hızlı hareket ediyorlar ki.

Acaba onlar da benim gibi bu duvar kâğıdından mı çıktılar?

Ama başarıyla sakladığım halatıma bağlı ve güvendeyim şu an – beni o yola *kimse* çıkaramaz!

Sanırım gece çöktüğünde desenin arkasına geri dönmem gerekecek ama öyle zor ki bunu yapmak!

Bu harika odada durup dilediğim gibi sürünmek çok güzel!

Dışarı çıkmak istemiyorum. Jennie rica etse bile çıkmayacağım.

Çünkü dışarıda yerde sürünmen gerekiyor, ayrıca her şey sarı yerine yeşil.

Ama burada zeminde usulca sürünebilirim. Ayrıca omuzlarım duvarda dönen o uzun lekeye de tam sığıyor, yolumu da kaybedemem yani.

Heh, John kapıda!

Boşuna uğraşma, genç adam, açamazsın kapıyı!

Nasıl da bağırıp yumrukluyor ama!

Balta istedi şimdi de!

Yazık olur o güzelim kapıyı kırarsa!

"John, hayatım!" dedim olabildiğince nazik bir sesle, "anahtar ön merdivenlerin orada, plantin* yaprağının altında!"

Bunun üzerine bir süre sustu.

Sonra usulca devam etti, "Kapıyı aç, hayatım!"

"Açamam," dedim. "Anahtar ön kapının orada, plantin yaprağının altında!"

Sonra bunu birkaç kez daha, defalarca, kibarca ve yavaşça söyledim; o kadar çok söyledim ki gidip bakma gereği hissetmiş olacak,

* Muzdan daha büyük ve daha yeşil bir sebze. Tadı patatesi andırır. –*çn*

tabii bulup almış anahtarı, kapıyı açıp içeri girdi. Kapının hemen önünde durdu.

"Ne oluyor burada?" diye bağırdı. "Tanrı aşkına, ne yapıyorsun?!"

Sürünmeye devam ettim ama omzumun üzerinden dönüp ona baktım.

"Nihayet çıkabildim," dedim, "sana ve Jane'e rağmen! Ayrıca duvar kâğıdının neredeyse hepsini söktüm, beni geri sokamazsın içine!"

Ne diye bayıldı ki bu adam şimdi? Ne yapalım, bayıldı işte, hem de duvarın hemen önüne, yolumun üzerine! Her geçişimde üzerinden sürünmek zorunda kaldım!

Ben Cadıyken

Şeytan'la yaptığım o tek taraflı anlaşmanın şartlarını anlamış olsaydım Cadılar Zamanı çok daha uzun sürerdi, bundan emin olabilirsiniz. Ama nereden bilebilirdim ki? Oluverdi işte birden, bir daha da hiç yaşanmadı, her ne kadar aynı ön hazırlığı kontrol edebildiğimce denemiş olsam da.

Her şey bir anda, ekim ayında bir gece yarısı –tam olarak 30'unun gecesiydi– başladı. Hava bütün gün aşırı sıcaktı, akşam da bunaltıcı ve gök gürültülü bir hâl almıştı; hiç esmiyordu ve bütün ev, hiç de gerek olmadığı hâlde kullanılan buharlı ısıtıcı yüzünden âdeta kaynıyordu.

Öyle öfkeliydim ki hava ve evin bunaltıcı sıcağı olmadan da yanıyordum, biraz serinlemek için çatıya çıktım. Üst katta oturmanın böyle bir avantajı da var işte; asansörcüyle muhatap olmadan da yukarı çıkabiliyorsun!

En güzel günlerde bile insanın tepesini attıracak yeterince şey bulunur New York'ta. Bu bahsedeceğim gün ise sanki hepsi bir araya toplanmış, üstüne bir de yenileri eklenmişti. Bir önceki gece kedilerle köpekler yüzünden uykumdan uyanmıştım. Sonra sabah gazetemde normalden daha fazla uydurma haberle karşılaştım, ayrıca komşumun gazetesinde de –merkeze inerken benimkinden daha net görürüm onunkini– normaldekinden daha fazla açık seçik şey vardı. Kremam kremaya benzemiyordu, yumurtam tarihi eser kalıntısı gibiydi. Üstüne bir de "yeni" mendillerim sökülüyordu.

Bir kadın olduğumdan küfretmemem gerekiyor fakat makinist

işaretlerime aldırmayıp yanımdan sırıtarak geçtiğinde, güvenlik de tam ben trene binmek üzereyken kapıyı yüzüme kapayıp bir de kapatma sinyali gerçekten gelene kadar birkaç dakika öylece durup kapının ardında bekleyince katırcı gibi küfretmek istedim.

Akşam ise daha da kötüydü. Kalabalıkta insanlar birbirlerinin sırtını resmen pençeliyorlar! İnsanları içeri doluşturan ya da dışarı atan görevliler, kanun ne derse desin sigara içip etrafa tüküren adamlar, araba tekerleği gibi şapkalarının tüylerini ve öldürücü iğnelerini etrafa savuran kadınlar; bütün bunlar insanın iç huzurunu etkiliyor.

Dediğim gibi kötü bir ruh hâlindeydim, biraz serinlemek için çatıya çıktım. Kara bulutlar iyice yeryüzüne inmiş gibiydi ve arada sırada bir yerlerde korkunç şimşekler çakıyordu.

Aç bir kara kedi bir bacanın arkasından çıkıp acıyla miyavladı. Zavallı şey! Üzerinde yanıklar vardı.

Sokak New York için alışılmadık derecede sakindi. Biraz eğilip yanıp sönen ışıklar boyunca bakındım. Karanlığa kalmış bir araba yanaştı; at o kadar yorgundu ki başını bile kaldıramıyordu.

Derken sürücü pratikle gelişmiş bir yetenekle uzun kamçısını zavallı hayvanın karnına vurdu; öyle can yakıcı bir vuruştu ki ben sarsıldım. At da sarsıldı, zavallıcık; o hızlanmaya çabalayınca koşum takımları şakırdadı.

Korkuluğa dayanıp içimde hafiflemeyen bir kötülükle izledim adamı.

"Keşke," dedim usulca ama bütün kalbimle, "keşke bir ata vuran, gereksiz yere bir atın canını yakan insanlar çekse o acıyı atların yerine!"

Bunu dile getirmek iyi geldi gerçekten ama herhangi bir sonuç beklememiştim elbette. Adamın kamçısını bir kez daha vurduğunu, gayretle sürdüğünü gördüm. Derken adam birden durdu –çığlığını duydum– ama ne olduğunu anlayamadım, o zaman bile.

Zayıf kara kedi ürkek fakat güvenen bir tavırla eteğime sürtünüp miyavladı.

"Zavallı kedicik," dedim; "zavallı kedicik! Yazık sana!" Sonra bu

koca şehirdeki kokuşmuş, acı çeken o binlerce aç, ava kurban giden kediyi düşündüm.

Uyumaya çalıştığım sırada bütün o sessizliğin arasında yine aynı zavallıların boğuk çığlıklarını duyunca merhametim yok oldu âdeta.

"Şehirde kedi bakmak aptallık zaten!" diye mırıldandım öfkeyle.

Bir çığlık daha –sessizlik– sonra kulak tırmalayan, sürekli bir haykırış. "Keşke," deyiverdim birden, "keşke bu şehirdeki bütün kediler huzur içinde ölüverseler!"

Ani bir sessizlik çöktü birden, bir süre sonra da uykuya dalmışım zaten.

Ertesi sabah her şey yolunda gidiyordu, ta ki yumurtamdan bir parça yiyene kadar. Üstelik pahalı yumurtalardı bir de.

"Ben ne yapabilirim ki?!" dedi kız kardeşim; evin işlerine o bakıyor.

"Bir şey yapamayacağını biliyorum," dedim. "Ama keşke biri bir şey yapsa. Keşke bunları satan insanlar kendi bozuk yumurtalarını yemek zorunda kalsalar da doğru düzgün yumurta satana kadar kendileri de doğru düzgün yumurta yiyemeseler!"

"Yumurta yemeyi bırakırlardı ki," dedi kız kardeşim, "onun yerine et yerlerdi."

"Aman yesinler!" dedim umursamazca. "Et de yumurtadan beter zaten! O kadar uzun zaman oldu ki şöyle temiz, taze bir tavuk yemeyeli, tadını unuttum resmen!"

"Buzlukta saklıyorlar çünkü," dedi kız kardeşim. Çok barış yanlısıdır o; ben değilim ama.

"Aynen öyle, buzlukta bekletiyorlar!" diye çıkıştım. "Hâlbuki bu kıtlığı ortadan kaldırabilecek olmaları harika değil mi? Talepleri karşılayabilecek, hatta fiyatları bile düşürebilecek olmaları? Ama onlar ne yapıyorlar? Pazarı ele geçiriyorlar, her yıl fiyatları artırıyorlar, bir de üstüne kötü ürün satıyorlar!"

İyice öfkelenmiştim. "Ah, onlara bunu ödetebilmenin bir yolu olsaydı!" diye bağırdım. "Kanunlar onlara dokunmuyor resmen. Ama belalarını bir şekilde bulmalılar artık! Keşke ben yapabilsem! Keşke bu korkunç ticaretten kâr edenlerin hepsi yediği her şeyde o

iğrenç etlerinin, bozulmuş balıklarının, sütlerinin tadını alsa! Keşke bizim ödediğimiz bedeli ödese onlar da!"

"Onlara bir şey olmaz ki; zengin onlar," dedi kız kardeşim.

"Farkındayım," dedim suratımı asarak. "Onlara bunu ödetmenin bir yolu yok. Ama keşke olsaydı. Keşke insanların onlardan nasıl nefret ettiğini bilseler! Belki bizim hissettiklerimizi hissetseler, yola gelirlerdi!"

İşe giderken yolda tuhaf bir şey gördüm. Çöp arabası süren bir adam, atının gemini tutmuş şiddetle çekiyor, âdeta asılıyordu. Hayvan sakince ağzını şapırdatıp ona bakarken adamın inleyerek kendi çenesini tutuşunu hayretle izledim.

Adam atın bu ifadesine içerlemiş olacak ki hayvanın kafasına vurdu fakat eli hemen kendi kafasına gitti ve şaşkınlıkla küfrederek kendisine kimin vurduğunu görmek için etrafına bakındı. At öne bir adım atıp üzeri lahana yapraklarıyla kaplı bir çöp kovasına burnunu uzattı. Adam sahiplik duygusunu o anda geri kazanmış gibi hayvana küfrederek kaburgalarına tekme attı. Bu sefer de oturduğu yerde bir anda doğruldu; yüzü sararmış, sanki güçten düşmüştü. Giderek büyüyen bir merak ve mutlulukla seyrettim.

O sırada bir pazarcı arabası tıkırdaya tıkırdaya geliyordu; suratsız, kabadayı tipli bir genç sabah görevine yeni başlamıştı. Adam dizginleri tutup atın sırtına sokağı çınlatan bir sertlikle vurdu. At bunu hissetmedi bile fakat adam hissetmiş olmalıydı; vurduğu gibi resmen çığlık attı!

Bir sürü kamyoncunun toprak ve kırık taş parçalarını taşıdığı bir yere gelmiştim. Normalde ağız dalaşları ve vahşi yumruklar yüzünden hızla geçmeye çalıştığım bu yere şimdi tuhaf bir sessizlik ve huzur hâkimdi. Adamlar arada bir konuşuyor, bir de birbirlerine küçük notlar uzatıyordu. Gerçek olamayacak kadar güzel bir manzaraydı. Hayretler içinde onları seyredip treni bekledim.

Tren geldi, hiç durmadan devam etti. Dolu bile değildi. Biraz ötede başka bir tane daha vardı ama atları izleyeyim derken kaçırmıştım onu; arkada ise hiç yoktu.

Buna rağmen treni kullanan kaba suratlı adam durmadan mutlu

mesut geçti önümden. Neredeyse raylara kadar yaklaşıp şemsiyemi sallamış olmama rağmen.

Bir anda öfkeden yüzümü ateş bastığını hissettim. "Umarım hak ettiğin belayı başına alırsın bir gün," dedim acımasızca, trenin ardından bakarken. "Umarım durup geri dönmek zorunda kalırsın buraya, kapını açıp özür dilemek zorunda kalırsın. Umarım bu alçaklığı yapan hepiniz yaşarsınız bunu bir gün!"

O anda beni sonsuz şaşkınlığa uğratan bir şey oldu: Tren durdu, ön kapısı önüme gelene kadar geriledi. Sürücü kapıyı açtı ve iki eli yanaklarında "Affedin lütfen, hanımefendi," dedi.

Dalgın, şaşkın bir şekilde bindim. Böyle bir şey mümkün müydü gerçekten? Dileğimin gerçekleşmiş olması – mümkün müydü bu? Düşüncesi bile beni ayıltmaya yetmişti fakat alaycı bir gülümsemeyle bu fikri kafamdan attım. "Nerede görülmüş öyle şans!" dedim kendi kendime.

Karşımda iç eteklik giymiş bir kadın oturuyordu. Özellikle tiksindiğim tiplerdendi: Doğru düzgün eti kemiği olmayan ama sosis gibi derisi olan tiplerden. İlgisiz bir ifade, abartılı bir giyim, kocaman yapılı bir peruk, fondöten ve parfüm ve çiçekler ve mücevherler – yanında bir de köpek.

Zavallı, perişan, ufacık bir yapay köpek – canlı aslında ama yalnızca insanın küstahlığı yüzünden hayatta. Tanrı'nın yarattığı gerçek bir canlı değil. Köpeğin üzerinde kıyafetler var, üstüne bir de kolye! Üzerine tam uyan ceketine cep bile yapmışlar; içinde de bir mendil! Öyle rahatsız, öyle mutsuz duruyor ki.

Bu acınası durumunu düşünmeye başladım hayvanın. Hem onun hem de güneşten, temiz havadan, uzuvlarını kullanabilmekten mahrum bırakılan, zoraki bekârlığa mahkûm oldukları yapay hayatlar süren bütün o zincire vurulmuş canlıları düşündüm; belirli aralıklarla isteksiz hizmetçilerin ardına düşüp sokaklarımızı kirleten aşırı beslenmiş, yeterince egzersiz yüzü görmemiş, sinirli ve sağlıksız hayvanları düşündüm.

"Bir de onları sevdiğimizi söylüyoruz!" dedim kendi kendime. "Sürekli havlayıp uluyup çıldırmalarına şaşmamalı. Hele bizim ka-

dar çok hasta olmalarına hiç şaşmamalı! Keşke–" Biraz önce uzaklaştırdığım düşünce yeniden belirmişti kafamda. "Keşke şehirlerdeki bütün mutsuz köpekler acı çekmeden ölüp kurtulsa hemen!"

O hüzünlü bakışlı zavallıyı trenin öte ucundan seyrettim. Bir anda başı önüne düştü ve öldü. Kadın inene kadar bunu fark etmedi bile, ettiğinde de güzel bir yaygarayı kopardı.

Akşam gazeteleri bu haberle doluydu. Bir tür veba bütün köpekleri ve kedileri etkilemişe benziyordu. Kıpkırmızı başlıklar, büyük harfler göze çarpıyordu; upuzun köşe yazıları "evcil hayvanlarını" kaybedenlerin şikâyetleriyle, sağlık kurullarının acele çalışmalarıyla ve doktorlarla yapılan röportajlarla doluydu.

Çalışma rutinim sırasında bütün gün sahip olduğum bu yeni gücün mantık ve sağduyuyla çatışmasıyla geçti. Arada birkaç kaçamak "dilek" dileyip test bile ettim; çöp kutusunun düşmesini diledim ya da mürekkep şişesinin kendi kendine dolmasını ama hiçbiri gerçek olmadı.

Bu fikrimin aptallıktan başka bir şey olmadığını düşünmeye başlamıştım, ta ki gazeteleri görene, daha korkunç hikâyeler anlatan insanları duyana kadar.

Derhal bu olanlardan kimseye bahsetmemeye karar verdim. "Söylesem de kimse bana inanmaz zaten," dedim kendi kendime. "Ben yine de onlara bu şansı tanımayacağım. Hem ayrıca kediler ve köpekler konusunda başarıya ulaştım – bir de atlar konusunda tabii."

O öğleden sonra atları yine iş başında seyrederken şehirdeki o kalabalık ahırlardan, pis havadan, yetersiz yiyecekten ve yağmurlu, buz gibi havalarda asfalt yollar boyunca yük taşımaktan çektikleri o bilinmeyen acıları düşündüm ve atlar konusuna bir kere daha el atmaya karar verdim.

"Dilerim," dedim usulca ve dikkatle fakat amacıma da sıkı sıkı tutunarak, "bütün at sahipleri, bakıcıları, kiracıları, sürücüleri ve binicileri o atların bizim elimizden neler çektiğini hisseder. Bir şeyler değişene, bu muamele düzelene kadar da sürekli ve derinden hissetmeye devam ederler umarım."

Bu girişimimin kesin bir sonuca varıp varmadığını bir süre doğrulayamadım; fakat etkisi öyle yaygındı ki kısa sürede herkes bu olayı konuşmaya başlamıştı. Bu "yeni insancıl hisler dalgası" şehrimizdeki atların konumunun da yükselmesine yardımcı oldu. Ayrıca sayıları da azalmıştı; insanlar motorlu yük arabalarını tercih etmeye başlamıştı, ki gayet de güzel araçlardı bunlar.

Kendi içimde son derece ikna olmuş hissediyordum, elbette bu hislerimi de kendime saklıyordum. Hoş bir güç ve memnuniyet hissiyle kin duyduğum her şeyin bir listesini yapmaya başladım.

"Dikkatli olmalıyım," dedim kendi kendime; "çok dikkatli olmalıyım; ama en önemlisi de suça uygun cezalar bulmalıyım."

Trenlerdeki kalabalık geldi aklıma; bir gerçekten zorunda oldukları için binen insanlar vardı, bir de onları binmeye zorunlu kılanlar. "Ellerinde olmayan bir şey için kimseyi cezalandıramam," diye düşündüm. "Ama ya sırf acımasızlık olsun diye bunu yapanlar?!" Mesafeli hissedarları, mevcut müdürleri, ne yazık ki önde gelen memurları ve küstah işverenleri düşündüm sonra ve işe koyuldum.

"Hazır böyle bir şansım varken iyi bir iş çıkarayım bari," diye düşündüm kendi kendime. "Büyük sorumluluk aslında ama eğlenceli de." Trenlerimizin durumundan sorumlu olan herkesin esrarengiz bir şekilde işe gidiş ve işten çıkış saatlerinde bir aşağı bir yukarı seyahat etmek zorunda hissetmesini diledim.

Bu deneylerimi büyük bir ilgiyle izledim fakat ne tuhaftır ki en ufak bir fark göremedim. Kalabalıktaki iyi giyimli kişilere birkaç tanesi daha eklenmişti o kadar. Bunun üzerine bütün halkın bu durumdan sorumlu olduğu ve günlük cezalarını farkına varmadan zaten çekiyor oldukları kanısına vardım.

Küstah güvenliklerin ya da trene yetişmek için acele eden kişilere eksik para üstü verip bir de bunu bilerek ağır ağır yapan biletçilerin ise kurbanlarının onlara vermek istediği acıyı hissetmesini diledim, gerçekten yaralanmaksızın tabii. Sanırım hissettiler de.

Ardından benzer şeyleri bütün şirketler ve memurlar için diledim. İşe yaradı. Hem de öyle bir yaradı ki! Ülkenin her yerinde bir vicdan dirilişi yaşandı âdeta. Herkes üzerindeki tozu silkeliyordu

artık. Kendileri de yeterince sorunla uğraşan yönetici kurullar, birdenbire duyarlı hâle gelmiş hissedarların sayısız bildirisiyle iyice sıkıştırılmaya başlamıştı.

Değirmenlerde, darphanelerde ve demiryollarında işler yoluna giriyordu. Ülke arı gibi çalışmaya başlamıştı. Gazeteler kalınlaşmıştı. Kiliseler bu gelişmelerin kendi sayelerinde olduğunu iddia ediyordu. Elbette buna çok sinirlendim; kısa bir gözden geçirmeden sonra bütün papazların, cemaatlerine, tam olarak neye inandıklarını ve onlar hakkında ne düşündüklerini söylemesini diledim.

Sonraki Pazar günü altı tane ayine gittim; her birine onar dakika, iki seans boyunca katıldım. Öyle eğlenceliydi ki. Her hafta binlerce vaiz kürsüsü ânında boşaltılıyor, yeni biriyle dolduruluyor, sonra yeniden boşaltılıyor ve bu böyle sürüp gidiyordu. İnsanlar kiliseye gitmeye başlamışlardı, özellikle de erkekler; kadınlar o kadar da hoşlanmıyordu bu işten. Papazların onlar hakkında şimdi görünenden daha iyi şeyler düşündüklerini sanmışlardı hep.

Çok uzun zamandır kin beslediğim insanlardan biri de yataklı vagoncularda; şimdi de onları düşünmeye başlamıştım. Kim bilir kaç kere sızlanarak binmiş ve –tıpkı binlerce insan gibi– bu duruma çaresizce boyun eğmiştim.

Demiryolu ortak bir taşıma aracıdır ve kullanman gerekir. Ulaşım için para ödersin, iyi de ödersin üstelik.

Fakat gün içerisinde yataklı vagonda yolculuk yaparsan yalnızca orada oturma ayrıcalığı için bile senden iki buçuk dolar daha alırlar. Hâlbuki sen biletini aldığında zaten para ödemişsindir. Yani aynı koltuğu bir kere daha satmış olurlar – iki kere satılır yani! Kutu gibi yerde gece üçten sonra yirmi dört saat konaklama, gündüz vakti de bir koltuk için beş dolar üzerinden hesaplarsak; her vagonda bunlardan yirmi dört tane var; 120 dolar vagon başına; yolcular kapıcılara da para ödüyor ayrıca. Bütün hepsi yılda 44.800 dolar eder.

Dediklerine göre yataklı vagon üretmek pahalı işmiş. Oteller için de aynı şey söz konusu ama onlar bile daha makul fiyatlar talep ediyor. Peki, bu insanlarla ödeşmek için ne yapabilirdim? Hiçbir şey

milyonlarca insanın parasını geri veremezdi tabii ki ama bu harika süreci sonlandırmayı başarabilirdim belki.

O yüzden bu işten kâr eden herkesin sonsuz bir utanç duymasını, halka itirafta bulunmasını ve özür dilemesini, tazminatın bir parçası olarak mal varlıklarını ücretsiz demiryolları davasına bağışlarını diledim.

Derken papağanları hatırladım. İyi de oldu çünkü sinirimi yine tepeme çıkardı. Sorumluluk, cezalar falan derken sakinleşmeye başlamıştım çünkü. Ama papağanları nasıl unuturum?! Papağan beslemek isteyen varsa alsın o hoşsohbet dostlarını gitsin adada yaşasın!

Sokağın tam karşısında devasa, cırtlak bir papağan vardı; o anlamsız, rahatsız edici çığlıkları diğer gürültülü seslerden bile daha rahatsız ediciydi.

Halamın papağanı vardı benim. Zengin, havalı bir kadındı; tek çocuk olduğu için tüm varlığı anne ve babasından miras kalmıştı.

Joseph amcam bu cırtlak kuştan nefret ederdi ama Mathilda halamın umurunda bile olmazdı bu.

Sevmezdim halamı, parasında gözüm var sanmasın diye ziyaretine de gitmezdim; fakat bu seferki dileğimden sonra gerçekleşmesi gereken saatte gittim oraya. Dileğim gerçekleşti, intikamımı da aldım. Zavallı Joe amcam her zamankinden daha zayıf, daha ezik duruyordu; halamsa fazla olgunlaşmış erikler gibi kayıtsızdı.

"Çıkar beni!" dedi papağan birden. "Çıkar da bir yürüyeyim!"

"Zeki şey seni!" dedi Mathilda halam. "Daha önce hiç böyle bir şey söylememişti."

Çıkardı hayvanı. Kuş kanatlanıp şamdana kondu, prizmaların arasına oturdu; son derece güvendeydi.

"Yaşlı domuzun tekisin sen, Mathilda!" dedi papağan.

Halam şaşkınlıkla ayağa fırladı – doğal olarak.

"Domuz doğdun, domuz yetiştirildin, yaratılışın da eğitimin de domuzlara layık senin!" dedi papağan. "Paran olmasa kimse seninle uğraşmaz; bu zavallı kocan hariç tabii. O da uğraşmazdı da peygamber sabrı var adamda!"

"Kapa çeneni!" diye bağırdı Mathilda hala. "İn şuradan! İn çabuk!"

Papağan başını yana yatırınca prizmalar sallandı. "Otur, Mathilda!" dedi hayvan neşeyle. "Dinle beni. Şişkonun tekisin sen, ayrıca çirkin ve bencilsin. Etrafındaki herkese rahatsızlık veriyorsun. Beni her zamankinden daha iyi beslemeli, bana daha iyi bakmalısın artık – ayrıca ben konuşurken de dinle beni. Domuz seni!"

Ertesi gün papağanı olan başka bir tanıdığıma gittim. Ben eve girince kadın kafesin üzerini örttü.

"Kaldır şunu!" dedi papağan. Kadın da kaldırdı.

"Diğer odaya geçmez miydin?" diye sordu kadın gergin gergin.

"Burada kalsan iyi edersin!" dedi hayvan. "Otur şuraya! Otur dedim!"

Kadın oturdu.

"Saçının sahte olduğunu biliyoruz," dedi tatlı papağan. "Dişlerinin de, vücudunun da. Çok tembelsin. Yeterince egzersiz yapmıyorsun, bir şey bildiğin de yok. Dedikoduların için bu hanımefendiden özür dilesen iyi edersin! Dediğimi yap."

Papağan ticareti o gün bitti; artık insanlar sipariş vermiyormuş. Zaten papağanı olanlarsa hâlâ papağan sahibi; papağanlar uzun ömürlüdür çünkü.

İnsanların canını sıkan kişiler, sonsuz bir düşmanlık beslediğim suçlular arasındadır. Ellerimi ovuşturup bu sefer de bu insanlarla ilgili son derece basit bir dilekte bulundum: Canını sıktıkları herkes onlara gerçeği söylesin.

Bu dileği dilerken aklımda özellikle bir adam vardı. Hoş bir kulüpten oy birliğiyle atılmıştı ama gitmeye devam ediyordu. Üye falan değildi ama yine de gidiyordu, kimse de bir şey demiyordu.

Bundan sonra olanlar oldukça komikti. Daha o gece bir toplantıya geldi ve orada bulunan herkes ona neden geldiğini sordu. "Üye falan değilsin farkındaysan," dediler. "Neden burnunu sokuyorsun ki işimize? Kimse senden hoşlanmıyor."

Bazılarıysa daha merhametli davrandı. "Neden başkalarına karşı daha düşünceli olmayı öğrenip kendine gerçek arkadaşlar edin-

miyorsun?" dediler mesela. "Ziyaretlerinden hoşlanan arkadaşlar edinmek yalnızca insanların canını sıkan biri olmaktan çok daha iyi olsa gerek."

Adam bir daha o kulüpte görülmedi.

Gerçekten oldukça kibirli hissetmeye başlamıştım.

Gıda ticaretinde bariz gelişmeler görülmeye başlamıştı; ulaşımda da. Ahlaksızlıktan kâr edenlerin sessiz acılarından beslenen bu yenilikler curcunası gün geçtikçe daha da arttı.

Gazeteler bütün bu yaşananlarla çalkalanıyordu; haberlerde evcil hayvan nefretime karşı yapılan gürültülü protestoları takip ederken aklıma zekice bir fikir geldi.

Ertesi sabah erkenden merkeze indim, erkeklerin gazetelerini ellerine alıp okumaya başlamalarını seyrettim. Nefretim bu sabah hiç olmadığı kadar utandırıcı bir yaygınlığa ulaşmıştı. Gazetelerin en başında altın harflerle şöyle yazıyordu:

Bütün reklam, makale, haber ya da herhangi bir köşedeki kasıtlı yalanlar: Kırmızı Bütün kötücül olaylar: Kızıl Bütün dikkatsizlikten ya da cahillikten doğan hatalar: Pembe Gazete sahibinin doğrudan kendini düşündüğü durumlar: Koyu yeşil Gazeteyi satmak amacıyla konulan tuzak haberler: Açık yeşil Birincil ya da ikincil bütün reklamlar: Kahverengi Bütün sansasyonel ve müstehcen haberler: Sarı Para karşılığı yaptırılan bütün ikiyüzlülükler: Mor Komedi, ders ve eğlence: Mavi Gerçek ve gerekli haberler ile dürüst makaleler: Sıradan basım rengi

Daha önce hiç böyle karmaşık desenlere sahip bir gazete görmemişsinizdir. Bazı günler taze pasta gibi hızla satılıyorlardı; fakat gazeteciliğin asıl ticaret kısmı kısa süre sonra yok olmaya başladı. Ellerinde olsa durdururlardı bu yaşananları ama baskıdan çıktığında bütün gazeteler normal duruyordu. Bu renklerse yalnızca iyi niyetle okurların gözüne görünüyordu.

Bunun bir hafta kadar devam etmesine izin verdim diğer gazeteler de tadını çıkarsın diye; fakat sonra birdenbire onlara da yönelt-

tim bu dileğimi. Gazete okuma eylemi bir süre heyecan verici bir şey olmaya devam etti ama ticaret azalarak bitti. Gazete editörleri bile böylesine bir pazarı mütemadiyen besleyemezdi. Mavi basılı ve normal renkte basılı konular o köşeden bu köşeye, o sayfadan bu sayfaya yayılmaya başladı. Bazı gazeteler –elbette ufak çaplı gazetelerdi ama yine de dikkat çekiciydiler– yalnızca mavi ve siyah basılmaya başlamıştı.

Bununla bir süre mutlu mesut ilgilenmeye devam ettim; öyle ki başka şeylere öfkelenmeyi unutmuştum âdeta. Gazetelerde yalnızca gerçeğin basılmasının ardından bütün iş alanlarında öyle değişiklikler yaşanmıştı ki. Sanki bir tür dalgınlık hâli içinde yaşıyormuşuz da hiçbir şey hakkında gerçeği bilmiyormuşuz gibi gelmeye başlamıştı. Gerçekleri öğrenir öğrenmezse elbette çok farklı davranmaya başlamıştık.

Bütün bunlardan aldığım zevki bitiren kadınlar oldu. Ben de bir kadın olduğum için doğal olarak onlarla ilgileniyor, bazı gerçekleri erkeklerin görebileceğinden çok daha açıkça görebiliyordum. Gerçek gücünü gördüm kadınların, gerçek itibarını, dünyadaki gerçek sorumluluklarını; derken beni eskiden deliye döndüren giysilerini ve davranışlarını gördüm. Baş meleklerin bostan korkuluğu kılığına girmesi gibi bir şeydi bu ya da gerçek atların atlıkarınca olarak kullanılması gibi. O yüzden bu işi halletmeye karar verdim.

Nasıl başaracaktım ama? Önce neyden başlamalıydım? Şapkalarından, o çirkin, anlamsız, iğrenç şapkalarından mı acaba? İnsanın aklına ilk onlar geliyordu. Ardından o saçma, pahalı kıyafetleri, sahte incileri ve mücevherleri, açgözlü çocuklara benzemeleri ama en çok da zengin erkeklere bağımlı hâle gelen kadınlar geliyordu akla.

Sonra diğer kadınları düşündüm; gerçek kadınları, çoğunluğu, bir hizmetçi parası bile almadan hizmetçilere layık işlere sabır gösteren, ev işleri yüzünden anneliğin soylu görevlerini ihmal eden kadınları; dünya üzerindeki bu en önemli kuvveti ve onun kör, zincire vurulmuş, eğitimsiz, sıkıcı işlere mahkûm edilmiş oluşunu. Yaptıkları şeylere karşılık aslında neler yapabileceklerini düşündüm ve kalbim öfkeye hiç benzemeyen bir şeyle dolup taştı.

Bütün gücümle kadınların, bütün kadınların kadınlığın ne olduğunu nihayet anlamasını diledim; gücünü ve gururunu ve hayattaki yerini anlamalarını; dünyanın anneleri olarak görevlerinin ne olduğunu görmelerini; yaşayan herkesi sevmelerini ve onlara değer vermelerini; erkeklerin ne kadar kötü olabileceğini görmelerini; yalnızca en iyilerini seçip daha da iyilerini dünyaya getirmelerini; insan olarak görevlerinin ne olduğunu görmelerini ve yaşama, çalışmaya ve mutluluğa kendilerini tamamen adamalarını diledim.

Nefes nefese, gözlerimde ışıltıyla durdum. Bedenim titreyerek bekledim bir şeylerin olmasını.

Hiçbir şey olmadı.

Görüyorsunuz ya, bana yapılan büyü kara büyüydü, benim dileğimse bembeyaz bir dilek.

Dileğim bir işe yaramadı. Daha da kötüsü, önceden yoluna koyulan her şey de eski hâline geri dönmüştü.

Ah, keşke o harika cezalarımın sürekliliğini de dileseydim! Keşke elimde şans varken daha fazlasını yapsaydım! Keşke cadıyken sahip olduklarımın biraz olsun değerini bilseydim!

Büyük Morsalkım

"Sakın yeni salkımıma dokunma, çocuk! Baksana şuna! Filizlerden birini kırmışsın bile! Eline ne iğne ne öreke veriyoruz, hâlâ sessiz duramıyorsun!"

Sinirli parmaklar titreyerek kızın boynundan sarkan küçük akik haça yapıştı, ardından ümitsizce geri çekildi.

"Çocuğumu ver bana, anne, o zaman sessiz olurum işte!"

"Sus sus! Aptal seni; yakınlarda biri vardır belki! Bak – baban geliyor! İçeri gir çabuk!"

Kız bakışlarını annesinin yüzüne dikti; gözleri yorgundu fakat o gölgeli derinliklerinde belli belirsiz bir alev parlıyordu.

"Bana acımıyorsun, bir de kendine anne mi diyorsun? Anne, he? Çocuğumu ver bana!"

Sesi tuhaf, alçak bir çığlık gibi çınlamıştı ki babasının eli ağzını kapattı.

"Utanmaz!" dedi dişlerini sıkarak. "Odana git çabuk, bir daha da gözüm görmesin seni bu gece yoksa bağlatırım seni!"

Kız arkasında sert ifadeli bir hizmetçi kadınla yanlarından ayrıldı. Biraz sonra kadın elinde bir anahtarla hanımefendisinin yanına döndü.

"İyi mi o – çocuk da nasıl?"

"Sessiz en azından, Bayan Dwining, hiç değilse bu gecelik. Çocuk huysuzlanıp durdu ama onun dışında iyice alışıyorum kendisine."

Anne ve baba büyük sütunları olan geniş kare verandada yalnız kalmıştı. Yükselen ay, etraflarını saran genç salkım yapraklarının soluk gölgelerini düşürüyordu; meşe ağacından geniş, ağır keres-

telerin üzerinde hareket eden gölgeler uzanmış küçük parmakları andırıyordu.

"Gemiyle getirttiğin bu salkım ne güzel büyüyor, kocacığım."

"Doğru," dedi adam acı acı, "sana verdiğim bu utanç da büyüyor! Bilseydim gemiyi batırırdım daha iyi! Yaşayıp da bu hâle düşeceğine çocuğumuzun boğulduğunu görmeyi yeğlerdim!"

"Çok katısın, Samuel, kendine bir şey yapar diye korkmuyor musun? Çocuk yüzünden çok üzülüyor, yeşilliklerde yürüyemediği için de tabii!"

"Hayır," dedi adam acımasızca, "Korkmuyorum. Canından daha önemli bir şeyini kaybetmiş çoktan zaten. Yakında da hava alır merak etme. Gemi yarına hazır olacak, İngiltere'ye geri döneceğiz. Kimsenin buradaki ayıbımızdan haberi yok, hiç kimsenin. Hem kimsesiz çocukların kasabalarda doğru düzgün yetiştirilmesi görülmemiş şey değil, burada bile. Güzel bakılır işte! Kuzeninin bizim kızla evlenmeye hâlâ istekli olmasına da minnet duymalıyız gerçekten."

"Söyledin mi ona?"

"Tabii ki! Başka bir adamın evine haberi bile olmadan böyle bir utanç sokar mıyım? Çocuk onu hep beğenirdi zaten ama bizim inatçı yüz vermezdi! Şimdi başka şansı da yok!"

"Nazik davranır mı bari, Samuel? Sence–"

"Nazik? Böylesini kendine karı yapan adama başka ne denir? Nazik davranır mıymış! Kaç kişi alırdı onu, hele de böyle çifte bela olmuşken? O da aileden olduğu için bu ayıbımızı sonsuza kadar saklamaktan da memnun ayrıca."

"Ya bizimki istemezse? Çok kaba bir çocuk o, bizim kız hep kaçıyordu ondan hem."

"Delirdin mi sen kadın? Ya yarın buradan gitmeden evlenecek onunla ya da sonsuza kadar o odada kalacak. Kız o kadar da aptal değil. Kuzeni onu namuslu bir kadın yapar, ailemizi de bu utançtan kurtarır. Eski hayatının üzerini kapatacak yeni bir hayattan başka ne şansı var ki? Çok çocuk arzuluyorsa namuslu bir çocuğu olsun hiç değilse!"

Verandanın üzerinde ağır ağır volta atmaya başladı. Kollarını önünde birleştirmiş, demir gibi ağzı, çatık kaşlarıyla gevşek kereste-leri gıcırdata gıcırdata bir aşağı bir yukarı yürüyordu.

Yukarıda, gözlerindeki ateş sönmüş bembeyaz bir yüze gölgeler vuruyor, dalga geçer gibi titriyordu.

"Ah, George, şu eve bak! Ne kadar güzel! Kesin hayaletlidir! Hadi yazı burada geçirelim! Kate'le Jack'i davet ederiz, Susy'yle Jim'i de tabii, harika vakit geçiririz!"

Genç kocalar anlayışlıdır fakat onların bile gerçekleri göz önün-de bulundurması gerekir.

"Hayatım, evi kiralamıyorlardır belki. Ayrıca yaşanamayacak hâlde bile olabilir."

"Kesin biri vardır içeride. Ben gidip bir soracağım!"

Büyük giriş kapısı menteşelerine kadar paslanmıştı ve uzun ara-ba yolu ağaçlarla kaplanmıştı ama ufak bir patika bu yolun düzenli olarak kullanıldığını gösteriyordu. Bayan Jenny derhal bu patika-yı takip etti, itaatkâr George'u ise onu. Eski köşkün ön pencereleri boştu fakat arkadaki kanatlardan birinde beyaz perdelerin asılı ol-duğunu gördüler; kapılardan bazıları da kilitli değildi. Dışarıda, ma-yıs ayının güneşi altında bir kadın çamaşır yıkıyordu. Kibar, sevecen bir kadındı ve bu yalnız yerde misafir bulmaktan memnun olduğu belliydi. Evin "herhalde kiralanabileceğini, tam bilmediğini" söyledi. Mirasçılar Avrupa'daydı ama "evin kiralanmasını yapan bir avukat vardı New York'ta." Eskiden orada akrabaları varmış ama kadın o döneme denk gelmemiş. O ve kocası, kiralarını evin bakımını üstle-nerek karşılıyormuş. Çok bir şey yaptıkları da yokmuş aslında ama "hırsızları uzak tutuyorlarmış işte." Evin içi tamamen mobilyalıymış; eski tarzmış gerçi ama güzelmiş. Hem "isterlerse evin işlerini de ya-pabilirmiş onlar için!"

Böyle delice bir planın böyle kolay hallolduğu görülmemiştir. George New York'taki o avukatı tanıyordu; kira çok fazla değildi; giderek ünlenen, deniz kıyısındaki bir tatil yerine de yakınlığı burayı yazı geçirmek için oldukça uygun bulmalarını sağlamıştı.

Kate, Jack, Susy ve Jim daveti memnuniyetle kabul ettiler. Haziran geldiğinde bir gece öndeki verandada birlikte oturuyorlardı.

Tavan arasındaki, içinde çürük bir dışında boş olan büyük odadan kilerdeki kenar taşı olmayan, paslı bir zincir aşağısındaki bilinmez karanlıklara uzanan kuyuya kadar evi baştan aşağı incelemişlerdi. Eskiden nadir görülen ağaçlarla ve çalılarla bezeli, şimdiyse birbirine geçmiş karaltılardan oluşan iç karartıcı bir kalabalık gibi duran bahçeyi de keşfe çıkmışlardı.

Yaşlı leylaklar ve sarısalkımlar, çayırmelikeleri ve fuller ikinci katın pencerelerine kadar uzanıyordu. Bahçede hayatta kalmayı başaran bitkiler yalnızca bakımsız çalılıklar ya da biçimsiz koca yığınlardı. Dev bir morsalkım evin ön yüzünü tamamen kaplamıştı. Gövdesi, sapı denemeyecek kadar büyüktü çünkü, verandanın köşesindeki yüksek basamakların orada uzanıyordu; bir zamanlar sütunlarını bile tırmanmıştı hatta ama şimdi o sütunlar yerlerinden çıkmış, sıkı sıkıya dolanıp birbirine geçmiş dallar tarafından dimdik ve aciz bir şekilde tutuluyordu.

Ağaç, verandanın üzerindeki katı, kök ve yapraklardan örülmüş bir duvarla kaplıyordu; saçaklar boyunca ilerliyor, eskiden onu destekleyen oluğa tutunuyor, bütün pencereleri koyu bir yeşille kaplıyor, sarkan mis kokulu çiçekler sanki çatıdan yere kadar mor bir çarşaf dalgalandırıyordu.

"Hiç böyle bir morsalkım gördünüz mü?!" dedi Bayan Jenny mest olmuş bir şekilde. "Böyle bir asmanın altında oturabilmek için bile verilir bu kira – yanına bir incir ağacı bile fazla gereksiz ve abartılı kaçar hatta!"•

"Jenny salkıma taktı," dedi George, "umduğu hayaletleri bulamayınca hayal kırıklığına uğradı çünkü. Evi daha ilk gördüğünde burada hayaletler olduğuna ikna olmuştu ama bir hayalet hikâyesi bile bulamadı!"

• İngilizcede "under one's vine and fig tree" denilen, yani kelime karşılığı "kendi asması ve incir ağacı altında" olan, "kendi evinde, rahat" anlamına gelen bir kalıp vardır. Bu tabir Kitabı Mukaddes, Mika 4:4'te geçmektedir ve karakter bu tabire gönderme yapmaktadır. *–çn*

"Doğru," diye onayladı Jenny kederle; "Zavallı Bayan Pepperill'i üç gündür zorluyorum, ağzından tek bir şey alamadım. Ama ortada bir hikâye olduğundan eminim, sadece bulmamız gerek. Böyle bir bahçesi olan, böyle bir kileri olan böyle bir evin hayaletli olmadığına inandıramazsınız beni!"

"Katılıyorum," dedi Jack. Jack, New York günlük gazetesinde gazeteciydi ve Bayan Jenny'nin tatlı kız kardeşiyle nişanlıydı. "Ayrıca gerçek bir hayalet bulamasak bile bir tane uyduracağımdan emin olabilirsiniz. Kaçırılmaz bir fırsat bu!"

Yanında oturan tatlı kız kardeş bunun üzerine sinirlendi. "Sakın öyle bir şey yapayım deme, Jack! Burası gerçekten de hayaletli bir yer; böyle alay etmene izin vermem! Uzun çimenlerin oradaki şu ağaçlara baksanıza – çömelmiş, avlanmış bir insana benziyor!"

"Yabanmersini toplayan bir kadına benzettim ben," dedi Jim. O da George'un tatlı kız kardeşiyle evliydi.

"Dur, Jim!" dedi genç kadın. "Jenny'nin hayaletle ilgili fikrine ben de katılıyorum. Baksanıza şuraya! Basamakları çıkan şu dev morsalkımın gövdesine bakın bir! Kıvranan bir bedene benziyor – korkuyla sinmiş, yalvaran biri gibi sanki!"

"Doğru," dedi susturulan Jim, "gerçekten de öyle, Susy. Beline baksana – iki metre neredeyse, bir de bükülmüş! Ne ziyan ama!"

"Ne kötüsünüz, beyler! Bize katılmayacaksanız gidin başka bir yerde için sigaranızı!"

"Katılırız tabii! Katılacağız! Dilediğiniz kadar konuşabiliriz hayaletlerden." Böylece öyle çok kan lekesi ve kıvranan insan şekli görmeye başladılar ki hem tüyleri diken diken oldu hem de eğlendiler. Derken bu heyecanlı grup, gözlerini dahi kırpamayacaklarında hemfikir bir şekilde yataklarına dağıldı.

"Hepimiz rüya görürüz kesin," dedi Bayan Jenny, "sabah birbirimize anlatalım neler gördüğümüzü!"

"Yapmamız gereken başka bir şey daha var," dedi George, gevşek bir döşeme tahtasına takılan Susy'yi kurtarırken; "ben bu Eyfel Kulesi kılıklı girişi tamir ettirene kadar siz kıpır kıpır hanımlar yan girişi kullansa daha iyi olur yoksa birkaç taze hayaletimiz

olacak gerçekten! Baksanıza tuzak gibi esniyor bu tahta – insanı yutacak kadar geniş resmen. Eminim öteki ucu da ta Çin'den çıkıyordur!"

Ertesi sabah hepsi hayattaydı ve mucizevi bir dakikliğe sahip, her tarafı parçalara ayıran marangozların verandadan gelen testere ve çekiç sesleri eşliğinde oturmuş sağlam bir New England kahvaltısı ediyorlardı.

"Çoğunun çıkarılması gerekiyor," demişti adamlar. "Sarmaşığın çoktan söküp atmadığı keresteler tamamen çürümüş. Zaten tahtaları bir arada tutan da bu ağaç."

Söylediklerinde haklıydılar da. Bayan Jenny'nin morsalkıma zarar vermemelerine dair uyarısının ardından bildikleri gibi yıkıp tamir etmek üzere rahat bırakılmışlardı.

"Ee, hayaletlere ne oldu?" diye sordu Jack tava kekinden dördüncü dilimini de alıp yedikten sonra. "Ben gördüm bir tane, resmen iştahımı kaçırdı!"

Bayan Jenny korkulu bir nidayla çatal bıçağını masaya bıraktı.

"Ben de! Korkunç bir rüya gördüm – yani tam olarak rüya değildi sanırım, bir his diyelim daha ziyade. Ama tamamen unuttum!"

"Korkunç olmalı," dedi Jack bir dilim daha alırken. "Nasıl bir histi anlatsana. Benim hayaletim biraz beklese de olur."

"Düşünmek bile tüylerimi ürpertiyor," dedi kadın. "Birden uyandım, içimde sanki bir olacakmış hissiyle. Tamamen ayılmış hâldeydim, sanki kilometrelerce ötedeki sesleri bile duyabiliyordum. Kırsalda her şey o kadar sakin ki bir sürü ufak tefek tuhaf sesler geliyor insanın kulağına. Milyonlarca çekirge, ağaçlarda türlü türlü hışırtılar! Pek rüzgâr yoktu, ay ışığı odamdaki üç büyük pencereden içeri yansıyor, karanlık zeminde üç büyük beyaz kare oluşturuyor, dün gece konuştuğumuz o parmağa benzer salkım dalları sanki üzerlerinde geziniyordu. Sonra – ah, kızlar, kilerdeki o korkunç kuyuyu görmüştük ya?"

Bunun üzerine yüzünde tatminkâr bir ifade belirdi ve Jenny âdeta neşeyle devam etti:

"İşte her şey o kadar sakindi ki, ben de George uyanmasın diye

kıpırdamamaya çalışıyordum, derken sanki kuyu tam odanın ortasındaymışçasına net bir şekilde duydum sesini; o paslı zincir taşların arasında sallanıp gıcırdıyordu resmen!"

"Bravo!" dedi Jack. "Harika! Pazar ekine koyayım bunu!"

"Dur bir dakika!" dedi Kate. "Ne oldu peki, Jenny? Bir şey görebildin mi?"

"Hayır, ne yazık ki görmedim. Ama o sırada görmek istememiştim de zaten. George'u uyandırdım, öyle kıyameti kopardım ki bromit verdi içeyim diye, gidip bakacağını söyledi. Jack hayalet diyene kadar unutmuştum; bromit bayağı işe yaramış."

"Jack, seninkini anlat hadi," dedi Jim. "Belki onunkine benziyordur. Bana kalırsa susamış bir hayalet söz konusu; belki o zaman da içki yasağı falan vardı, kim bilir!"

Jack mendilini katlayıp en ciddi surat ifadesiyle öne doğru eğildi.

"Büyük salondaki duvar saati on ikiyi vurmuştu—" diye anlatmaya başladı.

"Büyük salonda saat yok ki!"

"Şşt, Jim, hikâyeyi bozma! Cep saatim biri gösteriyordu diyelim o zaman."

"Waterbury! Saati boş ver artık hadi!"

"Tamam, neyse işte, ev sahibemiz gibi ben de bir anda ayıldım. Tekrar uyumaya çalıştım ama uyuyamadım. Jenny'nin anlattığı o ay ışığıyla, çekirgelerle ilgili tüm hisleri ben de yaşadım ve acaba akşam yemeğinde yediğim bir şey mi dokundu diye düşündüm. Derken o sırada hayalet içeri girdi; rüyada olduğumdan emindim! Kadındı; genç ve güzeldi de. O gece gördüğümüz tüm o çömelmiş insan figürleri bir anda beynimde dönüp durmaya başladı; bu zavallı kızcağız tıpkı onlara benziyordu. Bir şala sarınmıştı, kolunun altında da bohçaya benzer bir şey vardı – tanrım, hikâyeyi mahvettim resmen! Delice bir telaş ve korku içinde hareket eden bu sessiz figür karanlık odalardan birine girdi; çekmecelerden bir şeyler alıyordu. Bana döndüğü sırada ay ışığı boynundaki ince altın zincirin ucunda sallanan küçük kırmızı hacı aydınlattı. Kız sessizce odadan süzülüp çıkmadan önce yalnızca onu görebildim. Bu kadar."

"Jack! Çok kötüsün! Gerçekten bu kadar mı yani? Neydi peki sence?"

"Yalnızca işimi yaparken kötüyüm, mizaç olarak değil. Ciddiyim. Başka bir şey olmadı. Fakat onun aşığıyla kaçmaya çalışan kleptoman bir oda hizmetçisinin hayaleti olduğundan neredeyse eminim!"

"Gerçekten çok kötüsün, Jack!" dedi Jenny. "Bütün güzelliğini kaçırıyorsun olayın. Hiçbirimizde korku bırakmadın."

"Sabahın dokuzunda güneş ışığı ve marangozlarla dışarıdayız zaten, ne korkusu! Yine de tüylerinizin diken diken olması için gece yarısını beklemek istemiyorsanız ben de bir iki şey ekleyebilirim," dedi George. "Jenny'nin hayaletinden sonra kilere indim çünkü!"

Kadınlardan memnuniyet dolu bir ses çıktı; Jenny'nin yüzünde memnuniyet dolu samimi bir ifade belirdi.

"Yattığın yerde hayalet görmek ya da duymak âlâ tabii," dedi George, "ama genç ev sahibiniz hırsızlardan şüphelendi, her ne kadar tıp adamı olduğundan bunun yalnızca karısının sinirlerinden kaynaklandığını bilse de. Jenny geri yattıktan sonra küçük bir keşfe çıktım. Bir daha da çıkmam, emin olabilirsiniz!"

"Neden, ne oldu?"

"Ah, George!"

"Elime bir mum aldım–"

"Hırsız konusu da iyi oldu bak," diye mırıldandı Jack.

"En sona kilerle ve kuyuyu bırakıp bütün evi dolaşmaya başladım."

"Ee?" dedi Jack.

"Güleceksiniz belki ama o kiler gündüz gözüyle gayet normal dursa da geceleyin orada mum ışığı yakmak Mamut Mağarası'nda ateş böceği ne kadar etkili olursa o kadar etkili resmen. Kuyuya düşmemeye dikkat ederek girdim içeri, kuyuyu buldum, ışığı aşağı uzattım ve orada, tam ayağımın altında ne gördüm dersiniz –neredeyse ona takılıp düşecektim galiba ya da bacaklarım arasından geçip gitti, bilmiyorum– şala sarılmış, iki büklüm bir kadın! Zinciri tutmuştu, mum ışığı ellerini aydınlattı birden; beyaz, küçücük elleri vardı. Boynundan sarkan küçük kırmızı haçı gördüm sonra – tıpkı

Jack'in dediği gibi! Tabii hayaletlere falan inanmam ben, geceleri eve giren yabancılar da hoşuma gitmez, o yüzden son derece sert bir şeyler söyledim kadına. Ama fark etmedi bile, ben de uzandım hani tutayım kolundan diye... Sonra da yukarı çıktım işte."

"Neden?"

"Ne oldu?"

"Evet, ne oldu da çıktın?"

"Hiçbir şey olmadı. Kadın falan yoktu ortada! Hazımsızlıktandı herhalde, öyle olmalı yani. Bir doktor olarak, hazımsızlığınız varsa gece yarısı kilerlerde falan dolaşmanızı tavsiye etmiyorum kesinlikle!"

"Bu duyduğum en ilginç, en gezgin, en kaçamak hayalet!" dedi Jack. "Bana kalırsa o kuyunun sonu gümüş kadehlerle, bir sürü mücevherle doludur. Hadi kalkın gidip görelim!"

"Kuyunun sonuna mı, Jack?"

"Bu gizemin sonuna. Hadi!"

Hepsi onaylayınca ince beyaz ketenli ve hoş ayakkabılı hanımlar sürekli espri yapan, o yüzden de kimini zoraki yapan beyefendiler eşliğinde aşağı indi.

Bu eski kiler o kadar karanlıktı ki yanlarında ışık götürmek zorunda kaldılar. Kuyunun kasveti kadınların irkilmesine sebep oldu.

"Bu kuyu bir hayaleti bile korkutur. Boş verip gitsek iyi olacak bence!" dedi Jim.

"Gerçek bu kuyunun dibinde; onu çıkarmalıyız," diye cevap verdi George. "Zincire el atar mısın?"

Jim zinciri çekti, George gıcırdayan çıkrığı çevirdi, Jack ise konuşup durdu.

"Gereğinden fazla uğraştırdı bu hayalet," dedi. "Biraz eğlenelim derken ne çok uğraştık! Bizimki aşağı inince yanlışlıkla kovaya vurmuştur belki!"

Zincir hafifler ve kısalırken aralarına gergin bir sessizlik çöktü. Kova nihayet karanlık sulardan çıkıp belirirken hepsi biraz merakla biraz da çekingen bir şekilde bakıyordu; doğal olarak hepsi biraz gerilemişti de. Kovanın içine bakmaya başladılar. "Su var sadece."

"Çamurdan başka bir şey yok."

"Bir şey daha–"

Kovayı karanlık toprağın üzerine boşalttıkları anda kadınlar telaşla sıçrayıp ışığa doğru koşturdular; şimdi evin önünde, testere ve çekiç seslerinin, yeni kesilmiş odun kokusunun arasındalardı. Erkekler de onlara katılana kadar hiçbir şey konuşmadılar. Onlar da gelince Jenny çekinerek sordu:

"Ne kadarlıktı sence, George?"

"Yüz yıllık belki de," diye cevap verdi adam. "Su korumuş, kireç vardı içinde. Aa! Şeyi mi diyorsun? – Bir aydan fazla olamaz; küçücük bir bebekti."

Bunun üzerine yine sessizliğe gömüldüler, ta ki işçilerden birinin çığlığını duyana kadar. Eski verandanın zeminini ve yanlarını sökmüşlerdi; kiler zemininin koyu taşlarına güneş ışığı vuruyordu şimdi. Büyük morsalkımın birbirine geçmiş kökleri arasında bir kadının kemikleri duruyor, ince altın zincire takılı küçük kırmızı bir haç sarkıyordu boynundan.

Sallanan Sandalye

Titrek bir gün ışığı huzmesi, sıradan evlerden bir yığının arasında hemen gözü alan bir sinyal ışığı ve dar şehir sokağının o kasvetli loşluğu. Tuğla duvar sıralarında bir boşluk yaratan alçak çatının karşısında, bir kat aşağıda, batmakta olan güneşin parlak ışıkları açık bir pencereden girmiş bir kızın altın rengi saçlarına dokunuyordu. Kız sırtı yüksek, hareket ettikçe parlayan pirinç altlıklı bir sallanan sandalyede oturmuş ağır ağır ileri geri sallanıyor, başını hiç kaldırmasa da güneşle parlayan saçlarının görkemiyle neredeyse bütün sokağı aydınlatıyordu. İkimiz de durup baktık, öylece bakakalmışken alt pencerede "Eşyalı Kiralık Odalar" yazılı küçük bir tabelanın olduğunu gördük. Âdeta ortak bir dürtüyle sokağı geçip kasvetli ön kapıyı çaldık. Yavaş, ölçülü adımların yaklaştığını duyduk içeriden, bir kızın yumuşak kahkahası birden duyulup kesildi ve kapı açıldığında karşımızda yaşlı, donuk ve ifadesiz suratlı, gözlerinin feri gitmiş bir kadın bulduk. Evet, kiralık odaları vardı. Evet, odaları görebilirdik. Hayır, hizmet sağlamıyorlardı. Hayır, yemek de verilmiyordu. Tekdüze bir ses tonuyla mırıldana mırıldana üst kata çıkardı bizi. Bir nevi fakir bir sokakta, oldukça sıradan bir evdi burası; dikkate değer ya da onu diğerlerinden ayıran hiçbir yanı yoktu. Birleşik iki oda gösterdi bize; normal kiralık odalardan daha iyi ya da daha kötü olmayan, herhangi bir dikkat çekici özellikleri bulunmayan odalardı bunlar, pencerenin yanında hâlâ hafifçe sallanırken bulduğumuz pirinç altlıklı sandalye hariç tabii. Fakat altın saçlı kız etrafta görünmüyordu. İç odadan bir kızın geceliğinin hafif hışırtısını, o hafif gülüşünün nefesini duydum sandım ama bu daireye açılan kapı

kilitliydi, kadına diğer odaları görebilir miyiz diye sorduğumda da kiralayacak başka odası olmadığını söyledi. Hal'le kenarda kısaca konuştuktan sonra bu iki odayı kiralamaya ve derhal yerleşmeye karar verdik. Yerleşmememiz için bir sebep yoktu zaten. O titrek güneş ışığı gözümüzü aldığında kalacak yer arıyorduk halihazırda, bulduğumuz bu yer de olan paramızın karşılığını alacak kadar iyiydi. O yüzden hemen oracıkta anlaştık, birkaç parça eşyamızı almak için tenha pansiyonumuza döndük ve o gece yeni yerimize taşındık.

Hal'le ben iki genç gazeteciydik, satır başına para alanlardan, hani eski zamanlarda şövalyeliğin yanında yaverlik ya da uşaklık neyse edebiyatta da o konumda olan ve çabalayıp duran birkaç istekli genç yani. Kendimizi kanıtlamakla meşguldük. Şimdilik işler çok yavaş ilerliyordu, ayrıca hiç zevk almıyorduk ve doğru düzgün para da kazanmıyorduk – yaverlik ve uşaklık da aynen böyleydi eminim; bayağı hizmetler ve zırhların sürekli olarak cilalanması; efendi ata binerken arkasından koşmak zorunda kalmak... Ama en azından bir yaver, lordunu ya da liderini şereflendirebilirdi, oysa biz, nerede! Meslekte bizden daha yukarıda olanları pek şereflendirdiğimiz yoktu bizim ama bunun için iyi bir sebebimiz de vardı: Elbette ki biz, onlar gibi kendimizi kanıtlamış olduğumuzda çok daha soylu işler yapacaktık!

Edebi bir içgüdü olabilirdi bu, günümüzün aktif yazarlarının 'materyal' dediği şeyin bilincine varma mesela ya da başka tür bir içgüdü de olabilirdi, bilinmeyene fark edilmeden çekilme gibi; her ne sebeple olursa olsun bu yer ikimizi de kendine çekmişti ve işte buradaydık.

Bebekliğimizde başlayan ve hiç bozulmayan dostluğumuz bizi bir arada tutmuştu, giderek de yakınlaşmıştık çünkü Hal neşeli, sıradan, aklı başında biriydi, bense duygusal ve romantik. Aile hayatının korkusuz dürüstlüğü vardı aramızda fakat kendimize saklamak istediklerimizi de saklardık, böylece sevgimize hiçbir zarar gelmezdi. Yeni yuvamızı ilgiyle inceledik. Öndeki oda, yani Hal'ın odası daha büyükçe ve boştu. Arkadaki oda da benimdi ve daha küçük ama aynı şekilde boştu. Hal'ın o odayı tercih etmesinin sebebi pencere

ve sandalye olmalıydı. Benim bu odayı tercih etmemin sebebiyse kilitli kapıydı. Elbette ikimiz de bu yargılarımızdan birbirimize söz etmedik.

"Bu odayı istemediğinden emin misin?" diye sordu Hal, belki de yaptığı tercihte bir art niyet olduğunun bilinciyle. "Evet, eminim," dedim aynı çekinceyle; "sen sadece sokağı görüyorsun, benim penceremdense gerçek bir 'manzara' görülüyor. Kıskandığım tek şey sandalye!"

"Gece gündüz ne zaman istersen gelip sallanabilirsin tabii ki," dedi cömertçe. "O kasvetli görüntüsüne rağmen oldukça rahat."

Çok rahat bir sandalyeydi gerçekten, fazla rahattı hatta, öyle ki ikimiz de sürekli oturuyorduk. Arkası çok yüksekti, ucu hafif öne bombeliydi ve kenarları keskin kareler halinde yapılmıştı. Bu kenarlar, sallanan kısımların uçları, kolların tutma yerleri ve diğer bütün uçlarla kıvrımlar pirinçtendi. "Koçbaşı olarak bile kullanılır resmen!" dedi Hal. Pencerenin yanında sandalyede oturmuş sigara içiyor, bir yanda da ağır ağır, sakince sallanıyordu. Bense yatağın ucuna oturmuş soluk, genç ayın batıdaki evlerin tepelerinin ardında kayboluşunu seyrediyordum. Nihayet ay tamamen yok oldu ve oda giderek karanlığa büründü; artık yalnızca Hal'ın yakışıklı yüzünü ve loş göğe doğru gidip gelen sandalyenin sırtını seçebiliyordum. "Bizi buraya getiren neydi, Maurice?" diye sordu birdenbire karanlıktan.

"Üç şey," diye cevap verdim. "Kalacak yer ihtiyacımız, bu odaların uygunluğu ve güzel mi güzel bir kafa."

"Doğru," dedi. "Başka?"

"Senin varlığını kabul edeceğin başka bir şey yok, sevgili mantık abidesi arkadaşım. Fakat ortada belirli bir dürtü olduğunun bilincindeyim ya da bir çekimin diyelim, ki bunun belirli bir sebebi varmış gibi de durmuyor, o altın başlı kıza rağmen hem de."

"İlk defa seninle aynı fikirdeyim," dedi Hal. "Ben de aynı şekilde hissediyorum, ki kolay etkilenen biri değilimdir."

Bir süre sessiz kaldık. Gözlerimi kapadım bir anlığına sanırım, belki düşündüğümden daha uzun bir süre bile geçmiş olabilir fakat

çok kısa bir an sonra koluma bir şeyin hafifçe sürttüğünü hissettim; Hal tam yanımda sandalyesinde sallanıyordu.

"Affedersin," dedi benim irkildiğimi görünce. "Bu sandalye 'yürüyor' âdeta, daha önce de görmüştüm böylelerini."

Ben de görmüştüm ama onlar hep halıların üzerinde oluyordu ve bu odada halı yoktu, üstelik o kadar uzun süre uyuduğumu sanmıyordum.

Hal sandalyeyi pencerenin yanına çekti ve yatmaya gittik. Kapılarımız açıktı, odalarımızdan birbirimizle konuşabiliyorduk ama o gün yattığım gibi uykuya daldım ve sabaha kadar da uyanmadım. Fakat çok canlı rüyalar görmüş olmalıyım çünkü Hal beni neredeyse tüm gece sandalyesinde sallanmakla suçladı; yıldızların ışığında yüzümü açıkça görebildiğini bile söyledi. "Hayır," dedim, "rüya görmüşsün. Beynini allak bullak etmiş bu sallanan sandalye senin."

"Pekâlâ, rüya olsun," dedi neşeyle. "Bir çelişkidense kâbusu, aramızda bir tartışmadansa vampirleri tercih ederim. Hadi gel, kahvaltı yapmaya gidelim."

Günler geçtikçe o altın saçlı büyüleyici kıza neden hiçbir yerde rastlayamadığımızı merak etmeye başladık. Fakat bu merakımızı sessizce yaşıyor, birbirimize bundan bahsetmiyorduk. Bazen yan odada onun o usul hareketlerini ya da evin herhangi bir yerinde o yumuşak kahkahasını duyar gibi oluyordum; fakat annesinin o yavaş, ölçülü adımları daha fazla duyuluyordu ama o bile o kadar sık etrafta görünmüyordu. Bildiğim kadarıyla ikimiz de kızı yalnızca sokaktayken görebiliyorduk çünkü pencerenin yanında duran sandalyeyi kullanmaya devam ediyordu. Prensip olarak bu durumdan pek hoşlanmamıştık çünkü kapıları kilitli bırakıyorduk aslında ve onun odada olması başka bir anahtarın daha bulunduğunu gösteriyordu. Ama benim odamdaki kapı vardı bir de...! Bu fikrimden arkadaşıma bahsetmedim. Her ne olursa olsun ikimiz de herhangi bir şikâyette bulunmadık, aksine her defasında sinsice merdivenlerden koşturup kızı gafil avlamaya çalıştık fakat asla başaramadık. Genellikle odaya vardığımızda sandalye hafifçe sallanıyor olurdu ve odada uçuk, tatlı bir koku alırdım belli belirsiz; tuhaf bir şekilde

üzücü ve davetkâr bir kokuydu bu. Bir gün, Hal'ın içerde olduğunu sanarak odaya aniden girdiğimde yakaladım onu. Bir an için görebildim yalnızca, aniden çok hafif, çok sessiz bir hareketle kalktığı gibi benim odama girdi. Böylesine habersizce girdiğim için özürler dileyerek peşinden koşturduğumdaysa çok geç kalmıştım. O kıskanılası kapı yine kilitliydi. Ev sahibemizin kızı ortaya çıktığında pek utangaçtı fakat yokluğumuzda başına buyruk davranmaktan tuhaf bir şekilde çekinmiyordu demek. Yine de onu görmüştüm nihayet ve bunun için bile birçok şeyi affedebilirdim. Sonsuz bir çekiciliği fakat sonsuz bir kafa karıştırıcılığı da olan, tuhaf bir güzelliği vardı. Büyülenmiştim fakat bunu gizliyor, acı veren bir hevesle bir buluşmanın daha özlemini duyuyordum; fakat Hal'a kızla ansızın karşılaştığımdan bahsetmedim – kıza haksızlık olur diye düşündüğümden! Orada olmak için haklı bir sebebi vardı belki de; hem belki onu yeniden görebilirdim. O yüzden o ya da bu bahaneyle eve erken gelmeye, yoktan işler yaratıp Hal yokken odaya gitmeye başladım. Fakat birden fazla kere onu şehirde sanarken odada bulduğumda ve gereksiz açıklamalarında zoraki bir şeyler hissettiğimde onun da benimle aynı arayışta olup olmadığını merak etmeye başladım. Kısa bir süre sonra da bundan emin oldum. Bir akşam tam güneş battığı sırada sokağa vardım ve evet, açık pencerenin karanlığında o parlak baş yine ritmik hareketlerle sallanıyordu işte. Bu sefer Hal de aşağıda, sokaktaydı. Kız dışarı bakıp gülümsedi. Hal içeri girip yukarı çıktı. Hızlandım. Oraya vardığım anda hareketleri durdu ve o güzel baş yana döndü. Hal, kızın hemen arkasında gölgede duruyordu. Kapıyı geçtim, sokağı aştım, bir saat belki iki saat dolaştım, bir yerlerde geç vakitte akşam yemeği yedim ve yatma vaktinde, kalbimde söz geçiremediğim keskin ve acı bir hisle eve geldim. Neden benim gibi onun da bu kızla buluşmaya hakkı olabileceğini düşünmüyordum bilmiyorum, tuhaf bir şekilde çok kızgındım ona.

Evin sokağına vardığımda beyaz perdenin ardında lambanın ışığı parlıyor, büyük sandalyenin gölgesi hareketsizce duruyordu. Bir gölge daha gördüm; Hal sigara içiyordu. Yukarı çıktım. Beni coşkuy-

la karşıladı ve neden bu kadar geciktiğimi, nerede yemek yediğimi sordu. Garip bir şekilde çok neşeliydi. Aramızda korkunç bir gizlilik hissi oluşmuştu birdenbire. Fakat ne o bir şey söyledi ne de ben bir şey sordum; sessizce yataklarımıza dağıldık.

Bu güzel gizem hakkında hiçbir şey söylemediği için onu suçluyordum fakat ben de kızla rastlaşmamdan ona bahsetmemiştim. Arkadaşımın kızı ne kadar gördüğüne dair sorularla beynimi patlattım; kız onunla konuşmuş muydu; konuştuysa ne söylemişti; ne kadar yanında kalmıştı? Bütün gece uyuyamadım, Hal'ın de uyuyamadığını biliyordum çünkü bütün gece sandalyede sallandığını duydum; pencerenin yanında, yatağının yanında, benim kapımın yanında. Daha önce bir sallanan sandalyenin hiç bunun kadar "yürüdüğünü" görmemiştim. Sabaha doğru bu sürekli gıcırtı ve sallanma sesi sinirlerimin kaldıramayacağı bir noktaya gelmişti.

"Tanrı aşkına, Hal, kes şunu da yat artık!"

"Ne?" diye uykulu bir ses geldi içeriden.

"Aptala yatma!" diye karşılık verdim, "Senin sürekli sallanmaların yüzünden gece uyku uyuyamadım. Bırak artık da yat şu yatağına."

"Yatayım mı? Bütün gece yataktaydım zaten, keşke sen de öyle yapsaydın! Sandalyede oturup bir de beni mi suçluyorsun?" Fakat ben onun bütün gece koridor kapısının önünde sallanıp durduğunu duymuştum!

Usulca kalkıp odasına girdim; hiç sırası değilken benimle alay eden arkadaşımı suçüstü yakalama niyetindeydim. İki oda da ay ışığının fosforlu loşluğu hâkimdi fakat bu odaları karanlıkta bile tanırdım; buna rağmen kapıdan geçtiğim anda bir şeye takılıp yere yığıldım.

Hal derhal yatağından kalktığı gibi ışığı yaktı. "Bir şey oldu mu, dostum?"

Canım yanmıştı, üstelik bu onun suçuydu; sandalye düşündüğüm yerde değil, yatak odamın kapısının hemen önündeydi. Benim geldiğimi duyduğunda hemen olduğu yerde bırakıp yatağına atlamış olmalıydı. Dolayısıyla pek de sevecen olmayan bir tavırla

yardım teklifini reddederek topallaya topallaya odama, uyutmayan yastığıma geri döndüm. Bileğimi pirinç başlı ayaklardan birine vurmuştum; canım çok yanıyordu. Daha önce hiç böylesine insanın canını yaksın diye yapılmış bir sandalye görmemiştim. Kocamandı, ağırdı ve dengesizdi, ayrıca her eklem yeri ve köşesi pirinçtendi. Hal'ın de benim de önceden kendi kendimizim canını yakmışlığımız vardı, özellikle de karanlıkta ve sandalyenin nerede durduğunu unuttuğumuzda ama hiçbiri böylesine acı vermemişti. Böyle oyunlar oynamak Hal'ın yapacağı bir şey değildi; kalbim de bileğim de acıyarak yatmaya gittim ve bütün gece dönüp durdum, uyuklayıp rüyalar gördüm, ara ara uyanıp durdum.

Hal çok sevecendi fakat kendisinin büyün gece uyuduğunu benimse sandalyede sallanıp durduğumu iddia edip durunca artık kendisine sinirlenmeye başlamıştım. "Bu şaka biraz fazla ileri gitti," dedim nihayet. "Şakalara karşı değilim, acıtsalar bile ama her şeyin de bir sınırı var."

"Evet, var!" dedi üstüne basa basa, konuyu orada kapattık.

Aradan birkaç gün geçti. Hal bu altın saçlı genç kızla birkaç kez buluştu; sokaktan gördüm onları. Fakat bu birkaç an dışında başka da bir şey göremeden boş yere bekleyip durdum. Katlanamıyordum bu duruma; Hal'le aramızda giderek büyüyen yabancılaşmadan bile daha katlanılmaz geliyordu, ki bu beni derinden yaralayan bir şeydi. Sanırım ikimizden biri kendiliğinden gitmeye karar verse her şey çözülecekti fakat hiçbirimiz bu odayı, sandalyeyi ve o güzel bilinmezliği diğerine bırakmak istemiyorduk.

Bir sabah eve habersizce geldiğimde donuk suratlı ev sahibesinin odaları düzenlediğini gördüm ve amaçsızca bu kadının dikkatini çekmeye çalıştım.

"Bu eski sandalyeniz gerçekten çok güzel," dedim, kadın pirinç köşeleri önlüğüyle parlatırken. Kadın bu koyu renk, parıldayan şeye neredeyse gururla baktı.

"Öyle," dedi, "çok güzeldir!"

"Çok mu eski?" diye devam ettim.

"Çok," diye cevap verdi kısaca.

"Sallanan sandalyeler modern bir Amerikan icadı sanıyordum oysa," dedim.

Kayıtsızca yüzüme baktı.

"İspanyol yapımıdır," dedi. "İspanyol meşesi, İspanyol derisi, İspanyol pirinci, İspanyol..." Son söylediği kelimeyi duymadım fakat başka bir şey söylemeden odadan çıkıp gitti.

Dengesiz, tuhaf bir şeydi bu sandalye ama aynı zamanda oturması kolay ve rahattı da. Ayakları uzun ve arkaları keskindi, dikkatsiz davrananlara karşı tetikte bekliyordu sanki, önleri ise kısaydı. Sırtı da öyle uzun ve ucu öyle ağırdı ki öndeki ayaklarının kısalığı ile de birleşince kolaylıkla ve insanı hayrete düşüren bir şiddetle öne doğru devrilebiliyordu. Bunu tecrübelerimden biliyordum; sık birlikteliklerimizin bazılarında üzerime devrildiği olmuştu. Hal da aynı durumdan çekiyordu aslında ama yara berelerimizin bolluğuna rağmen ikimiz de sandalyeyi kaldırtmayı düşünmüyorduk; sonuçta kız her akşam orada oturup batan güneşin altın ışığında sallanıyordu. Bu yüzden her akşam ikimiz de işten olabildiğince erken çıkıyor, farklı yollardan eve, o karanlık sokağa ve görkemli pencereye koşuyorduk.

Buna daha fazla dayanamayacaktım. Hal eve benden önce geldiğinde ve ben aşağıda, sokakta, durup penceremizden o güzel başı ve arkadaşımın ona yakınlığını görebiliyordum. Ben eve erken geldiğimdeyse yukarıdan bir anlık bir görüntü yakalayabiliyordum sadece, insanı çıldırtan bir gülümseme belki, o kadar. Ben odaya vardığımda hep gitmiş oluyordu, odamdaki kapıyı da kilitli buluyordum. Bazen kapının kilitlenme sesine bile yetişiyor, kapının öte yanında bir geceliğin hışırdadığını duyabiliyordum; bazen de bu her gün yaşadığım hayal kırıklığı, öteleDiğim bu daimi umut ıstırabı yüzünden bu kapının önünde dizlerimin üzerine yıkılıyor, kendini bana göstermesi için ona yalvarıyor, kalbi işkence gören bir insanın kullanabileceği ne kadar tutkulu sevgi sözcüğü, ne kadar ikna cümlesi varsa sıralayıp yakarıyordum.

Hal artık bana ne tek kelime ediyor ne de yüzüme bakıyordu; planlı bir kibarlık ve soğuk bir umursamazlık kalmıştı yalnızca ara-

mızda. Bir yalancı olduğu kanıtlanmışken benim de ona karşı farklı davranmam mümkün müydü?

Bir gece sokaktan gördüm onu yine, güneş ışığı vurmuş gibi aydınlıktı kat; Hal sandalyede oturmuştu, omzunda da o güzel baş yaslanmış duruyordu. Buna daha fazla katlanamayacaktım. Eğer o kazanmışsa, hem de böylesine bariz bir şekilde kazanmışsa en azından bir kere olsun kızla konuşmayı isteyecektim ondan, sonra ikisine de sonsuza kadar veda edecektim. Merdivenleri sertçe çıktım, kapıyı gürültüyle vurdum, Hal'ın, "Girin!" diyen sesini duyunca içeri girdim ve onu sandalyede tek başına oturmuş sigara içerken buldum. Evet, tek başına sigara içiyordu; oysa daha bir an önce kız da yanındaydı! Sigarayı daha şimdi yakmış olmalıydı; gözlerimi oyalamak için ne önemsiz bir ayrıntı ama! "Bak, Hal," dedim, "buna daha fazla dayanamıyorum. Bir şey isteyebilir miyim senden? Lütfen onu bir kere görmeme izin ver, bir kerecik, sadece veda etmek için, sonra ikiniz de beni bir daha görmek zorunda kalmayacaksınız!" Hal ayağa kalkıp dosdoğru gözlerimin içine baktı. Sonra sigarasını camdan atıp dibime kadar geldi.

"Delirdin mi sen?" dedi. "Ben mi soracakmışım ona? Ben bir kere olsun tek kelime duymadım ondan! Ama sen–" Durdu, arkasını döndü.

"Ama ben ne?" Ne olursa olsun artık her şeyin konuşulmasını istiyordum.

"Ama sen her gün gördün onu, onunla konuştun. Gözlerimin her gördüğünü burada sana tekrar edecek değilim!"

"Etme zaten," dedim. "Senin bile hayal gücünü aşar çünkü söyleyeceklerin. Ben onu bu odada yalnızca bir kere gördüm, onda da bir anlık gördüm, tek kelime dahi etmedik. Asıl ben sokaktan seni sürekli onunla gördüm!"

Hal bir anda bembeyaz kesildi, pencereye doğru gitti, sonra tekrar bana döndü.

"Ben onu senin itiraf ettiğin an kadar bile görmedim bu odada. Ben de seni gördüm onunla odada, sokaktan!" Birbirimize bakakaldık.

"Yani diyorsun ki," diye konuşmaya başladım yavaşça, "daha az önce bu pencerenin yanında, bu sandalyede, kollarında onunla oturmuş halde görmüş olamam seni?"

"Kes şunu!" diye bağırdı eliyle sertçe bir hareket yaparak. Eli sandalyenin sırtının kenarına çarpınca gözlerini benden hiç ayırmadan akan kanı mekanik bir şekilde sildi. "Gördüm seni," dedim. "Beni falan görmedin!" diye ısrar etti. Topuklarımın üzerinde yavaşça dönüp odama gittim. Bu adama, kardeşimden yakın gördüğüm bu adama bana yalan söyledin demeye dayanamıyordum. Yatağıma oturup başımı ellerimin arasına aldığım sırada Hal'ın kapısının açılıp kapandığını, merdivenlerdeki adımlarını ve ön kapının ardında kapanışını duydum. Gitmişti, nereye gittiğini bilmiyordum. Ölümüne gidiyor olsa ve benim tek bir sözüm onu durduracak olsa bile söylemezdim. Çaresiz bir aşkın, kıskançlığın ve nefretin içinde orada öyle ne kadar oturdum bilmiyorum.

Derken birdenbire, boş odanın sessizliğinde o sandalyenin sallanmaya, gıcırdamaya başladığını duydum. Acaba – öyle olmalı! Hemen ayağa fırlayıp sessizce kapıyı açtım. Orada, pencerenin yanında oturmuş dışarı bakıyordu ve – evet, aşağıdaki birisine öpücük attı. Ah, öyle güzeldi ki! Öyle güzeldi ki! Ona doğru bir adım attım. Ellerimi ona doğru uzattım ve ne olduğunu bile bilmediğim bir şeyler mırıldandım, derken merdivenlerde Hal'ın acele adımları duyuldu.

Bunu o da duydu ve bana kurnaz, gizemli, zafer kazanmışçasına bir bakış atıp ellerimden kaçtı, Hal içeri girdiği sırada odama girip gözden kayboldu. Hal de onun gittiğini gördü. Bir hışımla yanıma gelince bana vuracak sandım. "Çekil yolumdan," diye bağırdı. "Onunla konuşacağım. Gördüklerim yetmedi mi?" –yaralı eliyle pencereye doğru bir hareket yaptı– "Bırak geçeyim!"

"Orada değil," diye cevap verdim. "Diğer odaya girdi."

Hafif bir kahkaha duyuldu; silik, yumuşak, gümüş gibi parlak bir kahkaha, sanki tam kolumun altında gibi yakından geliyordu. Hal beni itip kapıyı açtığı gibi içeri daldı. Oda boştu. "Nereye sakladın onu?!" diye haykırdı. Sakince diğer kapıyı işaret ettim.

"Onun odası seninkine açılıyor demek, öyle mi?" diye söylendi yüzünde korkunç bir gülümsemeyle. "Gerçek 'manzara'yı tercih etmene şaşmamalı! Bakalım ben de açabilecek miyim bu kapıyı?" Eli kilide gittiğinde gülümsedim çünkü acı tecrübelerim bana o kapının hep kapalı olduğunu öğretmişti; ne dualarım açabilmişti o kapıyı ne de yakarışlarım. Madem öyle, o da benim gibi yıkılsın bu kapının önüne! Ama açılıverdi işte! Hemen yanına koştum; küçücük, boş ve dar bir dolaptı karşımızdaki, tıpkı bir tabut gibi.

Bana döndü; benim dehşete düştüğüm kadar öfkeyle dolmuş, yüzü bembeyaz kesilmişti. Bense onu düşünmüyordum bile o sırada.

"Ne yaptın ona?" diye haykırdı. Sonra aşağılarcasına durdu– "Bir yalancıya soru soruyorum bir de!" Ona aldırış etmedim, diğer odaya, büyük sandalyenin pencerenin önünde sallandığı odaya döndüm. O da peşimden geldi, öfke ve hayal kırıklığı içindeydi. Sandalyenin arkasını kavradı; öyle sıkıyordu ki tırnakları beyazlamaya başlamıştı.

"Gidecek misin buradan?" diye sordu.

"Hayır," dedim.

"Bir yalancı ve hainle daha fazla yaşayamam," dedi.

"O zaman kendini öldürmen gerekecek," diye yanıtladım. Nefes nefese bir şeyler söyleyerek bana doğru atıldığı sırada sandalyenin uzun ayaklarından birine takılıp sertçe yere kapaklandı. İçimde öyle korkunç bir öfke kabarmıştı ki oracıkta üzerine atlayabilir, bir köpek gibi öldürebilirdim onu ama bütün gücümü toplayıp arkamı döndüm ve odadan çıktım. Geri döndüğümde gündüzdü. Daha erken ve sakin saatlerdi, güneş ışığı henüz etrafta parlamıyordu ama çatılar, duvarlar ve yollar tamamen aydınlıktı. Ev sahibesini bulup aniden ayrılmam gerektiğini söylemek için alt kata uğradım. Bütün kapıları çaldım, hepsini açıp baktım; bütün odalara girip her tarafı aradım; kilerden tavan arasına kadar her yere girdim fakat bizim odalarımız hariç mobilyalı hiçbir yer, burada birilerinin yaşadığına dair hiçbir iz bulamadım. Her yer toz ve örümcek ağlarıyla kaplıydı. Başka hiçbir şey yoktu etrafta. Kalbim tuhaf bir şekilde sıkışa-

rak bizim odamızın kapısına geldim. Ev sahibesinin o yavaş, ölçülü adımlarını, o hafif kahkahasını duyduğumdan emindim. Hemen içeri girdim.

Odada yaşama dair hiçbir iz yoktu; iki oda da bomboştu. Evet, hiçbir yaşam izi yoktu burada; çünkü, kalbimde hayatım boyunca taşıdığım bir sevgiyle atılıp pencerenin altında boylu boyunca uzanan Hal'a koşmuş fakat onu ölü bulmuştum.

Ölüydü, hem de öyle korkunç bir ölümdü ki bu. Üç darbe izi –üç derin– üç keskin darbe –ayağa kalktım– sandalye bile gitmişti!

Derken o fısıltılı kahkahayı duydum yine. Çaresizce, dehşet içinde kaçtım o evden.

Sokağa indiğimde o uğursuz pencereye titreyerek baktım son kez.

Yükselen güneş bütün evlerin tepelerinde parlıyor, karşıdaki binanın yüksek camlarına vuran ışınları sakin bir görkemle yansıyor ve penceredeki o büyük sandalyede gözlerini eğmiş oturan, sallanan o güzel yüzü, o altın saçları aydınlatıyordu.